

ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄.
ΕΤΟΣ Ε΄. — ΔΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 7
1 ΜΑΪΟΥ 1928

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ—ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ—ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

- Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑ.— 'Η Ταμειακή 'Υπηρεσία. (Οικονομολογικά ζητήματα).
Κ. ΜΑΡΑΒΕΑ.— 'Ο προϋπολογισμός και οί οικονομικοί υπάλληλοι.
ΔΕΩΝ. Χ. ΖΩΗ.— 'Ο τάφος του Κικέρωνος ἐν Ζακύνθῳ.— ('Ιστορικά μελετήματα).
ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ.— 'Η τραγική καταστροφή.— Τὸ Νέον μας Διήγημα.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ—ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

- ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ.— Πῶς ἀγαποῦν οί Τουρκάλες. (Διήγημα).
Γ. Κ. ΣΤΑΜΠΟΛΗ.— Βραδυνασμένοι πάνω στ' ἀνοιξιάντικο χῶμα. (Ποίημα).
Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ.— Ποιητική ἀπαισιοδοξία.
ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ.— 'Ιστορίαι.— 'Ανέκδοτα.— Περίεργα.— Βιβλιοκρισία.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧ. 5

ΟΔΟΝΤΟΓΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΓΛΟΥ

Χειρουργού-Οδοντιάτρου τής Σχολής των Παρισίων
Θεραπεύει εντός ολίγων ημερών ασφαλώς, ριζικώς και άνωδύτως
όλας τας παθήσεις του στόματος και των οδόντων
Σφραγίσεις, Γέφυραι, Όδοντοστοιχίαι κλπ. εφαρμόζονται επιστημονικώς.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΔΩΡΕΑΝ

9 π. μ. — 1 1/2 μ. μ. και 3 έως 7 1/2 μ. μ. εκτός Πέμπτης.

Όδος Ζήνωνος 4α (παρά την Όμόνοιαν) — ΑΘΗΝΑΙ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΑΥΡΙΚΟΣ

ΙΑΤΡΟΣ-ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ

Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Λυώνος
Τέως ASSISTANT τής Ανωτάτης εν Παρι-
σίαις Ιατρικής Σχολής Έφαρμογής

VAL-DE-GRACE

Ώραι Έπισκέψεως 11 π.μ. έως 1 μ.μ.

Όδος Πατησίων 49

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΚΟΝΤΗΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Παρ' άπασι τοίς εν Αθήναις

Δικαστηρίοις.

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 24

(Μέγαρον Έφεσίου Νο 58).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΥΣΚΙΝΗΣ

ΑΓΟΡΑΙ

ΚΑΙ

ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΚΤΗΜΑΤΩΝ - ΟΙΚΙΩΝ - ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ

79 ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ 79

ΑΘΗΝΑΙ

ΑΠΕΥΘΥΝΘΗΤΕ ΚΑΙ ΔΙ' ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ ΔΩΣΑΤΕ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΝ

ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1921

ΙΔΡΥΤΗΣ Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ: όδος Κεχαγιά 5

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ: Έσωτερικόν Δρ. 100

Νέον Φάληρον (Αθηνών) Τηλεφ. Νο 30

Έξωτερικόν εν γένει 200

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΕΤΟΣ 50Ν

1 Μαΐου 1928

ΑΡΙΘ 7

ΟΛΙΓΕΙΑΚΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΤΑΜΕΙΑΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΤΟΥ κ. Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

Κατά την 3 Φεβρουαρίου 1923, μετά παρέλευσιν ενός και ήμισυ μηνός, άφ' ότου είχαν αναλάβει την διεύθυνσιν του Υπουργείου των Οικονομικών, εύρέθη εν τήν εύχάριστον θέσιν ν' άπευθύνω προς τας Οικον. Αρχάς την υπ' αριθ. 15901, υπ' αυξ. αριθ. 50, έγκύκλιον διαταγήν, δια τής όποίας άνεκοίνουν τα εξής:

Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

«Ότε, ούχι πρό μακροῦ χρόνου, άνέλαβον την διεύθυνσιν του Υπουργείου τούτου, δι' έγκυκλίον και άλλων διαταγών μου έπεκαλέσθη τον ζήλον των λειτουργών τής οικονομική υπηρεσίας, τονίσας, ότι, υπό τας σημερινάς κρίσιμους περιστάσεις τής Πατρίδος, έκαστος οικονομικός υπάλληλος όφείλει να καταβάλη πᾶσαν προσπάθειαν δια την μετ' άφοσιώσεως εκπλήρωσιν του καθήκοντος».

«Και σήμερα, μετά παρέλευσιν βραχείου χρόνου έκτοτε, εύρίσκομαι εις την εύχάριστον θέσιν να όμολογήσω, ότι η οικονομική υπηρεσία, και ιδιαιτέρως η ταμειακή, άντεπεκρίθη εις την πρόσκλησίν μου εκείνην και όφείλω να

έκφράσω, προς τους λειτουργούς τής οικονομικής υπηρεσίας, την πλήρη ευαρέσκειάν μου, διότι τόσον πολὺν έφιλοτιμήθησαν να ίκανοποιήσωσι τας περι τούτου προσδοκίας μου».

Η ιδιαίτερα μνεία τής ταμειακής υπηρεσίας είχε βαθύτατον λόγον. Ο προϋπολογισμός τής χρήσεως 1921—1922 μόλις άνήρχετο εις 800 εκατ. τακτικῶν και έκτάκτων έσόδων και μέχρι του Ιανουαρίου 1923 ο αυτός προϋπολογισμός διείπε και την χρῆσιν του 1922—23, διότι ο τής χρήσεως ταύτης συνετάχθη και εκυρώθη περι την λήξιν τής κατά Ιανουάριον 1923. Αλλ' η αύξησις των έσόδων υπήρξεν εν τῷ μεταξύ, και ιδίως δια των ραγδαίως ληφθέντων κατά Δεκέμβριον 1922 και κατά τὸ πρῶτον τρίμηνον του 1923, φορολογικῶν μέτρων, καταπληκτική. Έξηκολούθησε δὲ έντεινομένη κατά τας μετέπειτα χρήσεις.

Ούτως η μὲν χρῆσις 1923—1924 έμφανίζει σήμεραν σύνολον έσόδων 3,962 εκατ., η δὲ του 1924—1925 εκατ. 5,748, η του 1925—26 εκατ. 8,050, η του 1926—27 εκατ. 9,442, η του 1927—1928 περι τα 9,000 και προβλέπεται ότι η χρῆσις 1928—1929 θα φθάση τα 9,700.

Η τεραστία αύτη αύξησις των δημοσίων έσόδων, καθὼς και η αντίστοιχος των δημοσίων έξόδων, επάγεται αυτομάτως κολοσσιαίαν έξόγκωσιν τής ταμιακής υπηρεσίας, δυσανάλογον προς τα έκαστοτε διατιθέμενα παρ' αύτῆς όργανα προσωπικοῦ και εισπράξεως, τα όποια ούτως επιβαρύνονται δι' αύξοντος καθημερινῶς όγκου δια-

χειρίσεως, πολυδαδάλου και μεγίστας έπαγομένου ευθύνας.

Και όμως κατά γενικόν κανόνα, ή ταμειακή υπηρεσία ανταποκρίνεται πληρέστατα εις τὰ εξακολουθητικώς έξογκούμενα έργα της και αποδίδει εις τὸ Κράτος ικανοποιητικώτατα αποτελέσματα, έκδηλούμενα εις τὴν έξασφάλισιν του ίσοζυγίου του προϋπολογισμού και εις τὴν ανέλιπὴν και ερρημίαν λειτουργίαν τῆς διαχειρίσεως. Χωρὶς νὰ υποτιμώμεν τὴν εφάμιλλον δρᾶσιν τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς οικονομικῆς υπηρεσίας, δυνάμεθα νὰ έξάσωμεν τὴν κρατικὴν ταμειακὴν υπηρεσίαν, ὡς ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐμφανίζουσαν λειτουργίαν ἀφοσιωμένην εις τὸ καθήκον και προσωπικὸν εμπνεόμενον, κατὰ γενικὸν κανόνα, ἐκ τῆς ιδέας του καθήκοντος, μὴ φειδόμενον κόπων και μόχθων πρὸς πιστὴν εκπλήρωσιν αὐτοῦ και ἔχον βαθεῖαν συναίσθησιν τῶν ευθύνων του.

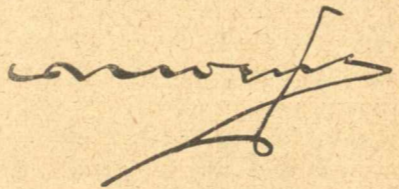
Βεβαίως, υπάρχουν και παραλείψεις και ἐκρημοότητες, ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὴν ἐπιβαλλομένην τάξιν και ἐνημερότητα τῆς ταμειακῆς διαχειρίσεως, εὐλογοὶ δὲ τυγχάνουσιν αἱ ἐκάστοτε γινόμενα ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων περὶ τούτων παρατηρήσεις, σκοπὸς τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἄρσις πάσης ἀνωμαλίας και ἡ βαθμιαία ἀποκατάστασις ἀριωτέρας λειτουργίας, ἀκριβεστερας ἐν παντὶ διαχειρίσεως. Και ἀναντιρρήτως διὰ τῆς ἀγρύπνου ἐποπτείας ἐπιτυγχάνεται τούτο.

Ἐπ' ευκαιρίᾳ τῆς προσεχοῦς ἐφαρμογῆς του Πρωτοκόλλου τῆς Γενεύης, κατὰ τὰς διατάξεις του ὁποίου εις τὴν Ἐκδοτικὴν Τράπεζαν θὰ ἀνατεθῆ τὸ ταχύτερον μετὰ τὴν ἴδρυσίν της « ἡ συγκέντρωσις πασῶν τῶν εἰσπράξεων και ἡ ἐνέργεια πασῶν τῶν πληρωμῶν τῶν γιγνομένων διὰ λογαριασμὸν του προϋπολογισμού και τῶν κρατικῶν ἐπιχειρίσεων », ἀνοίγεται νέα περίοδος εις τελειωτέραν ὁργάνωσιν και λειτουργίαν τῆς ταμειακῆς υπηρεσίας. Οἱ δημόσιοι ταμίαι θὰ εξακολουθοῦν τὴν διεξαγωγὴν τῆς διοικητικῆς υπηρεσίας, τῆς ἀφορώσης τὰς εἰσπράξεις και πληρωμὰς, εξακολουθοῦντες νὰ εἶναι υπεύθυνοι δι' αὐτὰς ἐνώπιον του Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου. Τὰ ὑποκαταστήματα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς θὰ ἐνεργοῦν ὡς πράκτορες τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' ὅπου τούτο δὲν εἶναι δυνατὸν ἐνεκεν ἀξίσεως τῶν ὑποκαταστημάτων τῶν τραπεζῶν τούτων, οἱ δημόσιοι ταμίαι θὰ παραμένωσιν ἐπιφορτισμένοι μετὰ τὰς ταμειακὰς ἐργασίας του Κράτους.

Ἐπομένως, κατὰ τὴν νέαν περίοδον, ἡ ταμειακὴ υπηρεσία, ἀπαλλασσομένη του φόρτου

και τῶν ευθύνων τῆς χρηματικῆς διαχειρίσεως, καθ' ὃ μέρος αὕτη ἀνατεθῆσεται εις τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, θέλει δυνηθῆ σκοπιμώτερον ν' ἀφωσιωθῆ ἰδίως εις τὰ διοικητικὰ της ἔργα και εις τὴν πληρεστέραν ἐπιδίωξιν τῶν εἰσπράξεων, διὰ τῆς ὁποίας ἀποφεύγονται τὰ καθυστερούμενα τὰ δημιουργοῦντα φορολογικὴν ἀνισότητα μεταξὺ τῶν πολιτῶν.

Θὰ εἶναι εὐχῆς ἔργον, ἐὰν ταχέως, κατὰ τὴν νέαν αὐτὴν περίοδον, ληφθῆ πρόνοια, σὺν τῇ ἀπαραιτῶ ἀναδιοργάνωσει και ἠθικῇ και οικονομικῇ ἐνισχύσει του πολυτίμου ταμειακοῦ προσωπικοῦ, και περὶ ἀνοικοδομήσεως καταλλήλων οἰκοδομημάτων, πληρῶντων πάντας τοὺς ὄρους ὑγιεινῆς και ἀσφαλείας, πρὸς ἐγκατάστασιν τῶν δημοσίων Ταμείων και ἐν γένει τῶν οἰκον. υπηρεσιῶν, αἵτινες συνήθως σήμερον στεγάζονται εις ὄλως ἀκαταλλήλους ἰδιωτικὰς οἰκίας, ἐντὸς δωματίων και γραφείων, ὅπου καθίσταται προβληματικὴ ἡ διεξαγωγὴ λεπτοτάτης και μεγίστης ευθύνας ἐπαγομένης υπηρεσίας, πολυμόχθου δὲ και ἔξαντλητικῆς τῶν πνευματικῶν και σωματικῶν δυνάμεων του προσωπικοῦ.

Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

ΥΠΟ ΚΩΣΤ. ΜΑΡΑΒΕΑ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΑΜΙΟΥ

Πάντοτε σχεδὸν ἀπὸ τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου και ἐνευθεν ἡ ἰσοσχέλις του Κρατικοῦ Προϋπολογισμού ἀποτελεῖ τὸ ἀπαντὸν τῶν δημοσίων οικονομικῶν μας και τὸ μοναδικὸν σημεῖον πρὸς τὸ ὅποιον κατευθύνουν τὰ βλέμματά τους, ἄλλοτε ἐλπιδοφέρρα, ἄλλοτε ἀπέλπιδα, δ-λοι οἱ μεταπολεμικοὶ Ὑπουργοὶ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, εἰ-τινες ὁμως παρ' ἔλην τὴν δημοσιονομικὴν των μόρφωσιν και τὴν πολιτικὴν πειραν, δὲν κατόρθωσαν μέχρι σήμερον ἄ φέρουν ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ του σοβαρωτάτου τούτου ἀντικειμένου ἀνάλογα πρὸς τὰς μεγάλας αὐτῶν προσπάθειας και τὰς τόσας θυσίας του Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Και ἐρωτᾶται. Διατί τὸ κατὰ τὴν σύνταξιν του προϋπολογισμού ὑφιστάμενον ἰσοζύγιον μεταξὺ τῶν ἐσόδων και ἐξόδων του Κράτους νὰ διαταράσσεται καθ' ὄλοκλη-ρους ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων κατὰ τὸ τέλος του οἰκονομικοῦ ἔτους ἢ και τῆς χρήσεως ἀκόμη, ἀφοῦ ἡ κατάρ-τισις τῶν ἐκάστοτε προϋπολογισμῶν γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει του ἀπολογισμοῦ του προηγούμενου προϋπολογισμοῦ και δικαιολογημένων λεπτομερῶν ἐκθέσεων τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν; Διατί ὁ Ἑλληνικὸς προϋπολογισμὸς ἐπὶ ὄλο-κληρα συναπτὰ ἔτη καίτοι ἐξισωμένος εις τὰ ἔσοδα και ἐξοδα ἐν ἀριθμοῖς νὰ παρουσιάζῃ τὸ κίωνιο ἔλλειμμα του;

Τὰ πολλαπλὰ αἷτια τῆς ἀδαρίας (ἂν ἐπιτρέπεται ἡ λέξις) αὐτῆς του προϋπολογισμοῦ μας δυνάμεθα νὰ κατὰ-ξωμεν εις δύο με-άλας κατηγορίας Α) Δημοσιονομικὰ και Β) Τεχνητὰ, ἀναγόμενα τὰ πρῶτα εις τὴν κατάρτισιν και ἐξέλιξιν τῶν πράξεων του προϋπολογισμοῦ και τὰ δευτέρα εις τὴν ἐκτέλεσίν του.

Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν εις τὴν ὁποίαν ὑπάγον-ται τὰ καθαρῶς δημοσιονομικὰ αἷτια (ἀστάθεια νομίμα-τος—ἀπροσδόκιοι μεταπτώσεις του ἐμπορίου—παισιφα-νῆς τάσις πρὸς ἴδιον πλουτισμὸν εις θάρος τῶν ἄλλων—ἀκαταστασία μεταπολεμικῆς ζωῆς—ἐσωτερικὰ ἀνωμαλί-αι—ἀνισότης ἐν πολλοῖς κειμένη φορολογία κλπ.) δὲν πρόκειται οὐδὲμῶς νὰ εἰσέλθωμεν, ἐπὶ τῆς δευτέρας ὁμως κατηγορίας θὰ ἐνδιατρίψωμεν, ἀφοῦ και αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παρούσης μελέτης.

Ὡς γνωστὸν τὸ ἔλλειμμα του προϋπολογισμοῦ προέρ-χεται ἀπὸ τὴν διαφορὰν Α) μεταξὺ προϋπολογισθέντων και βεβαιωθέντων ἐν ὄρισμένους κεφαλαίους ἀρθροῖς του προϋπολογισμοῦ και Β) μεταξὺ βεβαιωθέντων και εἰσπρα-χθέντων (Ταμιακὰ καθυστερήματα), τὰ ὅποια συμφώνως πρὸς ἐπανειλημμένως δημοσιευθέντας ἀκριβεῖς πίνακας παρουσιάζονται μεγαλύτερα εις τὰς μεγάλας πόλεις και δὴ Ἀθήνας και Πειραιᾶ.

Οἱ λόγοι, ἐκτὸς τῶν δημοσιονομικῶν, ὡς ἀνωτέρω ἐ-ξέθεσα, οἱ προκαλοῦντες τὰς ἄνω δύο διαφορὰς ἀνάγον-ται ἀποκλειστικῶς εις τὴν λειτουργίαν τῶν ἀρμοδίων οἰ-κονομικῶν ὑπηρεσιῶν, βαρύνουν ἀπολύτως ἐπὶ τῶν ἐντε-ταλμένων τὴν ἐκτέλεσιν του προϋπολογισμοῦ Ἐφοριακῶν και Ταμιακῶν ὑπαλλήλων και εἶναι οἱ κάτωθι.

1) Οὐχὶ ἐπιτυχῆς ἐνίστε βεβαίωσις τῶν φόρων τῆς ὁ-ποίας κυρία ἀφορμὴ εἶναι ἡ πολυσχιδῆς και ἑτερογενῆς ἐν πολλοῖς φορολογικῇ Νομοθεσίᾳ.

2) Ἄτυχος ἐνίστε κατάταξις φορολογουμένων εις φο-ρολογικὰς κλίμακας ἐνδίδουσα, εις εἰκόνα παράπονα και προσφυγὰς εις ἐνστάσεις.

3) Ἡ πληθωρικὴ βεβαίωσις τῶν φόρων ἄγρουσα εις ἀδυναμίαν καταβολῆς τούτων.

4) Ὁ και' ἀραιὰ οἰκονομικὰ ἔτη, και ἐπὶ πολλῶν τοιούτων συγχρόνως ἐνεργούμενος φορολογικὸς ἔλεγχος ὅστις ὀδηγεῖ τοὺς φορολογουμένους εις ἀδιέξοδον λόγῳ παρουσιαζομένων αὐτοῖς και νέων ἀπροβλέπτων ἐξόδων.

6) Ἡ μὴ ρύθμισις εις τὰς μεγάλας πόλεις (Ἀθήνας, Θεσ)νίκην, Πειραιᾶ, Πάτρας κλπ.) τῶν Ταμείων Εἰσπρά-

ξεων παραλλήλως πρὸς τὰς Οἰκονομικὰς Ἐφορείας (γνω-στοῦ ὄντος ὅτι ἐσχάτως ἠδξήθησαν αὐταὶ εις τὰς Ἀθήνας και τὰ περίχωρα εις δώδεκα, εις Θεσ)νίκην εις πέντε, Πάτρας εις τρεῖς και Πειραιᾶ τέσσαρες, ἐνῶ ἀντιθέτως τὰ Ταμεία Εἰσπράξεων εις τὰς ἄνω πόλεις παρέμειναν τὰ μοναδικὰ ποῦ ὑπῆρχον) τῶν προϊσταμένων τῶν Ταμείων ἀδυνατούντων νὰ παρακολουθήσουν τὴν εἰσπραξιν τούτων φόρων ἐπὶ τούτων φορολογουμένων, ἀσχολουμένων περισ-σότερον, ἂν μὴ ἐν δλφ, διὰ τὴν Διοικητικὴν αὐτῶν τάξιν (πρωτόκολλον, ἀναφοραὶ κλπ.) και τὴν προσωπικὴν των ευθύνην διὰ τὸν πλοῦτον του Δημοσίου.

6) Ἐλλειψις εἰσπρακτορικῶν ὁργάνων ἢ και ὑπερβο-λικου ζήλου ἐκ μέρους αὐτῶν οὐχὶ ἀδικαιολογήτου λόγῳ του μαρασμοῦ εις ὃν περιήλθεν ὁ ὑπάλληλος κατόπις τῆς πανιελοῦς ὑπὸ του Κράτους ἐγκαταλείψεως του.

7) Ἡ συστηματικὴ και ἐσκεμμένη ἀσυδοσία πολλῶν φορολογουμένων (ἀρνητικαὶ δηλώσεις, ψευδεῖς τοιαῦται, καταφυγὴ εις διάφορα μέσα πρὸς παρέλκυσιν καταβολῆς ὀφειλομένων) μετὰ τὴν ἐλπίδα νὰ διαφύγωσιν τὸν διοικητι-κὸν Ἐλεγχον ἐλλείπει του ἀπαραιτήτου ἀριθμοῦ τῶν ἀρ-μοδίων ὑπαλλήλων ἢ και νὰ τύχωσιν βραδύτερον εὐερ-γετικῶν τιμῶν μέτρων, οἷα εἶναι ἡ καταβολὴ τῶν φόρων κατὰ δόσεις, ἢ οὐχὶ ἀσυνήθης ἐλάττωσις τούτων ἢ και ἡ παραγραφή των ἀκόμη και

8) Ἡ σκανδαλώδης ἐπέμδσις τῶν ἐκάστοτε πολι-τευσόμενων και ἄλλων ὑπηρετῶν τῆς μικροπολιτικῆς εις τὰ καθήκοντα τῶν Ἐφοριακῶν και Ταμιακῶν ὑπαλλήλων ἢ ὁποία εις μὲν τοὺς πρώτους ἐπιτυγχάνει τὴν μεροληπι-κὴν κρίσιν εις δὲ τοὺς δευτέρους τὴν ἀναστολὴν τῆς εἰσ-πράξεως τῶν ὀφειλομένων φόρων—ἐγκληματικὴ ἐνέργεια δυστυχῶς ὁμως συνήθης σήμερον και δὴ εις τὰς Ἀθήνας ὅπου οἱ ἀρμόδιοι οἰκονομικοὶ ὑπάλληλοι αἰσθάνονται ἄ-μεσώτερον τὴν βαρύτητα του Κέντρου...

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ἀσφαλῶς ὅτι τὸ 1)2 τουλάχιστον του ἐκάστοτε παρουσιαζομένου ἔλλειμματος του προϋπολογισμοῦ ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εις τὴν κακὴν λειτουργίαν τῶν οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν και τὴν κακὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀποτελούντων αὐτὰς Ἐφο-ριακῶν και Ταμιακῶν ὑπαλλήλων, ὑποχρεωμένων νὰ σύ-ρωνται ἀπὸ τὸ ἄρμα τῶν ἐκάστοτε ἰσχυόντων, και χρησι-μοποιουμένων οὐχὶ ὅπου τὸ συμφέρον του δημοσίου καλεῖ, ἀλλ' ἐκεῖ ποῦ δύνανται νὰ θεραπεύσουν ἀτομικὰς των ἀ-νάγκας ἢ και του κόμματος ἀκόμη.

Ἐκκινούντες λοιπὸν και ἡμεῖς ἀπὸ τοὺς ὡς ἄνω ἀ-ναμφισβητήτους λόγους και τὰ ἠθικώτερα ἐλατήρια δὲν διστάζωμεν νὰ φωνάξωμεν.

Ἀποβλέψατε πρὸς τὰς οἰκονομικὰς ὑπηρεσίας ὅπως εις τὸ σωτήριον φάρμακον ὁ ἀσθενῆς, διαρρυθμίζοντας ἐν ἀνάγκη αὐτὰς παραλλήλως πρὸς τὰς ἰσχυούσας σήμερον φορολογικὰς νομοθεσίας και τὰς μεταπολεμικὰς Κρατικὰς ἀνάγκας.

Μορφώσατε τοὺς οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους διὰ τῆς ἰδρύσεως σχολῶν και ἐπαγρυπνεῖται ἐπ' αὐτῶν γινόμενου-σις οἱ σημαιοφόροι τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς των.

Ένισχύσατε αυτούς ήθικώς μὲν διὰ τῆς προαγωγῆς τῶν ήθικῶν καὶ ἱκανῶν στοιχείων καὶ ἀποπομπῆς τῶν ἀνικάνων πρὸς ἐργασίαν ἠλείψει ἀπαραιτήτων ὑπηρεσιακῶν προσόντων ἢ καὶ ήλικίας ὀλίκως δὲ διὰ τῆς παροχῆς εἰς αὐτοὺς τῶν μέσων νὰ ζήσουν. Καὶ τότε τὸ Κράτος μὲ δαπάνην μηδαμινήν ἐναντι τῶν τόσων ἐξόδων του θὰ συναπεκόμιζε τὰ ἀγαθώτερα ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ τόσον δεινοπαθοῦντος προϋπολογισμοῦ του.

Κ. ΜΑΡΑΒΕΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

Ο ΤΑΦΟΣ
ΤΟΥ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

ΤΟΥ κ. ΛΕΩΝ. Χ. ΖΩΗ

Θέμα τὸ ὁποῖον ἀπησχόλησε πολλοὺς διαφόρων ἐποχῶν ἱστορικοὺς καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ποικίλας συζητήσεις μεταξὺ πολλῶν σοφῶν, ὑπῆρξεν ἡ ἐν Ζακύνθῳ, κατὰ τὸ 1544, ἀνακάλυψις τοῦ μνημείου, ὅπου ἐτάφη ἡ κόνις τοῦ διασημοῦ ρωμαίου ρήτορος Μ. Τ. Κικέρωνος.

ΛΕΩΝΙΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

Τὸ μνημεῖον τοῦτο, ἀνασκαπτομένων τῶν θεμελιῶν τῆς παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς πόλεως Ζακύνθου λατινικῆς μονῆς τῆς Ὑπεραγίας τῶν Χαρίτων (S. Maria delle Grazie), ἀνηκούσης εἰς τοὺς Φραγκισκανοὺς μοναχοὺς, ἀνεκάλυψε τῇ 1 δεκεμβρίου 1544 ὁ μοναχὸς Ἄγγελος ἐξ Ἀπουλίας καὶ τὴν εἶδησιν τῆς ἀνακαλύψεως μετέδωκεν εἰς τὸν συνάελφόν του μοναχὸν Δεζιδέριον Δινιαμίνην, ὁ ὁποῖος καὶ ἐπιστολῆς του κατέστησε ταύτην δημοσίᾳ γνωστήν.

Προτοῦ ἀσχοληθῆναι περὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἀνάγκη νὰ ρίψω διαδακτικὸν βλέμμα ἐπὶ τῆς δολοφονίας τοῦ ρωμαίου ρήτορος καὶ ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ζακυνθίων παρεχομένης ξενίας εἰς πλείστους ὄσους τῶν ρωμαίων ἐξορίστων.

Μεταξὺ τῶν προγραφικῶν καταλόγων, τοὺς ὁποίους συνέταξαν ἐν Ρώμῃ, ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων πολέμων κατασπαρασσομένη, εἰς τὴν δ', τριανδρίαν τῷ 43 π. χ. συγκροτήσαντες καὶ τὴν Δύσιν πρὸς ἀλλήλους διαμερισάμενοι Γ. Καίσαρ Ὀκταδιανός, Μ. Λέπιδος καὶ Μ. Ἀντώνιος, συμπεριλαμβάνετο καὶ ὁ Κικέρων, ὁ ὑπερασπιστὴς καὶ πατὴρ τῆς πατρίδος, ὑποστάς καὶ αὐτὸς τὴν τύχην τῶν εἰς τὴν πεπολιτισμένην τάξιν τῶν Ρωμαίων ἀνηκόντων, οἱ ὁποῖοι πάντες σχεδὸν κατεσφάγησαν.

Ὁ Κικέρων φεύγων τοὺς ἐχθροὺς του μὲ σκοπὸν νὰ μεταβῇ εἰς Μακεδονίαν καὶ σωθῆ, ἔφθασε, κατόπιν πολλῶν περιπλανήσεων, εἰς Φορμιάνον, ἐκεῖ δὲ συναντηθεὶς μετὰ τῶν κατακόπων, τῶν ἀποσταλέντων ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀντωνίου καὶ τῶν ὁποίων ἠγεῖτο ὁ Ἰ. Ποπίλιος Δονάτος,

ἐδολοφονήθη ἀγρίως, κατὰ τὸ 40 π. χ. ἔτος, ἀποκοπέσης πρῶτον τῆς κεφαλῆς του διὰ τριῶν κτυπημάτων καὶ κατόπιν τῶν χειρῶν του, καὶ μάλιστα τῆς δεξιᾶς, γραφάσης τοὺς Φιλιππικούς, ἄγων τὸ 63 ἢ 64 ἔτος τῆς ήλικίας του. Καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες μετηνέχθησαν εἰς Ρώμην, ὅπου ἀγενῶς περιβρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῆς συζύγου του Φουλδίας, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα ἄγνωστον ποῦ μετεκομίσθη. Ὑπάρχουσιν οἱ παραδεχόμενοι, ὅτι οἱ ἀπελεύθεροι καὶ δοῦλοι, οἱ συνοδεύοντες τὸν Κικέρωνα, κατὰ τὴν περιπλάνησιν αὐτοῦ, καὶ οἱ ὅποιοι οὐδόλως ἀνίστησαν, κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν δολοφόνων πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Κικέρωνος, ἐπιτυχόντες διὰ παρακλήσεων πρὸς τὸν Ποπίλιον νὰ παραλάβωσι τὰ λείψανα τοῦ ρήτορος καὶ ἀποδώσωσι τὰς τελευταίας τιμὰς, καύσαντες αὐτά, περιέκλεισαν τὴν τέφραν εἰς ὑδρίαν, ἐντυχόντες δὲ πλοίου ἐτοίμου πρὸς ἀπόπλουν, προωρισμένου νὰ μεταφέρῃ πρὸ τῆς δολοφονίας, τὸν Κικέρωνα μακρὰν τῆς Ἰταλίας καὶ ἐκεῖ εὗρη καταφύγιον, προσωρμίσθησαν εἰς Ζάκυνθον, ἡ ὁποία, καίπερ ὑποτελής εἰς τὴν Ρώμην, μακρὰν ὅμως ταύτης ἀπήλαυνε εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας, καὶ ἡ ὁποία ἐγένετο τὸ ἄσυλον πλείστων προγεγραμμένων Ρωμαίων, εὗρισκόντων ἀνακούφισιν εἰς τὰ τόσα δεινά των.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ μοναχοῦ Δινιαμίνην ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῶν Ἐράσμου τῆς Ροττερδάμης, Φραγκίσκου Ματτουράτσιο καὶ Φιλίππου τοῦ Μελάγχθονος εἰς τὰ σχόλια τῶν Ὑφίτι τοῦ Κικέρωνος, ἔχει δὲ, ὡς ἐξῆς, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ ὁποῖου ἔχω ὑπ' ὄψιν μου Ἰταλικὸν κείμενον.

«Ὁ πατὴρ Δεζιδέριος Δινιαμίνης τοῦ Ἰερωνύμου ἐκ Παδοῦης, τῷ Ἰωάννῃ Βαπτιστῇ Πιδιτέλλῃ, ἐκ Κένεδα, ἀνδρὶ σοφωτάτῳ καὶ διδασκάλῳ αὐτοῦ χαίρειν.

Ἐν Ζακύνθῳ, νήσῳ τῶν Βενετῶν, ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει κειμένη καὶ ἐναντι τῆς Ἠπείρου, τῇ α' δεκεμβρίου 1544, σωτηρίῳ ἔσει, παρὰ τῷ ναύκῳ τῆς ἸΘ τῶν Χαρίτων, μικρὸν ἀπέχοντι τῆς θαλάσσης, πατὴρ τις, ὁ Ἄγγελος ἐξ Ἀπουλίας ἐκ τῶν μικρῶν παρατηρητῶν, ἀνασκάπτων τὸ μέρος ἐκεῖνο διὰ νὰ ρίψῃ τὰ θεμέλια μονῆς, ἐκεῖ ἀνεγειρομένης, ἀνεῦρε τάφον ἀρχαιότατον μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς :

M. TVLLI CICERO HAVE ET TV
TERTIA ANTONIA,

ἐξ ἧς ἐπιγραφῆς ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τοῦτο ἦτο τὸ μνημεῖον τοῦ Μ. Τ. Κικέρωνος Ἀρπινάτου, πολίτου ρωμαίου. Ὅχι εὐκόλον νὰ εἶπω τίνι τρόπῳ μετεκομίσθη ἔδῳ ἡ κόνις ἐκείνου καὶ ἀνηγέρθη εἰς αὐτὸν τοιοῦτον μνημεῖον, τοῦ γεγονότος πολὺ ἀπέχοντος τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Ἐν τούτοις σαφῶς μαρτυρεῖται παρὰ τοῦ Τ. Λιδίου, τοῦ Ἀππιανοῦ καὶ τοῦ Πλουτάρχου, ὅτι οἱ τὴν Τριανδρίαν ἀποτελοῦντες, συνεταιρισθέντες διὰ τὰς ἀμοιβαίας ἐκδικήσεις καὶ γενόμενοι στενότεροι συγγενεῖς καὶ φίλοι, παρέδωκαν ὁ μὲν Ὀκταδιανὸς τὸν ἡμέτερον Κικέρωνα τῷ Μ. Ἀντωνίῳ, οὗτος δὲ τῷ πρώτῳ αὐτοῦ θείῳ Λ. Καίσαρι, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ Μ. Λέπιδος τὸν Λ. Παῦλον, ἀδελφὸν τῶν τριῶν θυμάτων, ὄντων ὑπατικῶν. Ταῦτα

μαθῶν ὁ Κικέρων καὶ ἀγανακτήσας, ὅτι ἐτέθησαν εἰς προγραφὴν αὐτὸς τε, καὶ ὁ υἱὸς, καὶ ὁ ἀδελφός, καὶ ὁ ἀνεψιὸς καὶ πάντες οἱ προστάται, φίλοι καὶ οἰκεῖοι, ἐδουλήθη ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Ρώμης σκοπεύων νὰ μεταβῇ εἰς Μακεδονίαν παρὰ τῷ Μ. Βρούτῳ. Ὅθεν κατέφυγε πρῶτον εἰς τὴν ἑπαυλίαν Τοσκούλην καὶ εἰτα ἀλλάσων πορείαν ἔφθασεν εἰς Φαρνέζε καὶ ἐπιβιβάσθεις πλοίου διέπλευσε μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Κιρκέλλου, ὁπότεν ὑπὸ ἐναντιῶν ἀνέμων καὶ τρικυμίας παρωθούμενος, ἀηδιάσας τὴν φυγὴν καὶ τὴν ζωὴν, ἐπανήλθεν εἰς τὴν ρηθείσαν ἑπαυλίαν Τοσκούλην διακηρύττων, ὅτι ἐπεθύμει ν' ἀποθάνῃ εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν τοςάκις εἶχε σώ-

Ἐπιτύμβιος πλάξ

σει. Οὐχ ἦντον, τῇ προτροπῇ τῶν συνοδεύόντων αὐτὸν ὑπηρετῶν καὶ ἀπελευθέρων, διετέθη ὅπως ἐκ νέου ἐκπλεύσῃ, ἀλλὰ μεταφερομένου τούτου διὰ θαλάσσης ἐντὸς φορείου, κατέφθασαν οἱ σωματοφύλακες, μετὰ τοῦ χιλιάρχου αὐτῶν Ποπίλιου Λένα, ὅστις, διαταγῇ τοῦ Μ. Ἀντωνίου, ἀνέλαβε τὴν εὐθύνην νὰ φονεύσῃ τὸν Κικέρωνα, πατέρα τῆς Πατρίδος καὶ ἰδιαιτέρως συνήγορον αὐτοῦ εἰς τινὰ ὑπόθεσιν κακούργηματος. Εἶχεν ἤδη μετακομιθῆ τὸ φορεῖον εἰς τὴν ξηρὰν ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, διαταγῇ τοῦ αὐτοῦ Κικέρωνος, ὅστις προβάλλων τὴν κεφαλὴν, παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν ἀγνώμονα πελάτην του νὰ κόψῃ αὐτὴν βαρβάρως διὰ τριῶν συνεχῶν κτυπημάτων καὶ κατόπιν τὰς χεῖρας καὶ δὴ τὴν δεξιάν, δι' ἧς εἶχε γράψῃ τοὺς Φιλιππικούς κατὰ τοῦ Μ. Ἀντωνίου. Ἐγένετο δὲ τοῦτο, τῷ 40 π.Χ. ἔτει, τοῦ Κικέρωνος ἄγοντος τὸ 63, ἢ, κατὰ τὸν Αὐρήλιον Φόσκον, εἰς τὸν παραπέμπει ὁ Σενέκας, τὸ 64 ἔτος τῆς ήλικίας του. Ἡ

τε κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες μετηνέχθησαν κατόπιν εἰς Ρώμην πρὸς τὸν Ἀντώνιον, ὁ ὁποῖος περιχαρῆς ἐθεάθη τούτων καὶ μάλιστα ἡ σύζυγος αὐτοῦ Φουλδία, καθὰ ἀναφέρει Δίων ὁ Κάσσιος (Lib. 47) κρατοῦσα τὴν κεφαλὴν, ἐμπαίξασα δὲ καὶ πτύσασα ἔθεσεν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς καὶ ἀφαιρέσασα ἐκ τοῦ στόματος τὴν γλῶσσαν διὰ πορπίδος κοσμοῦσης τὴν κεφαλὴν τῆς ἐνυσσεν αὐτήν, ἐξαιμῶσα δεινὰς βδρεῖς. Ἀφοῦ δὲ καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν ἐκορέσθη ἐκ τοιοῦτου βαρβάρου θεάματος ἡ κακεντρεχῆς γυνή, διέταξεν ὁ Ἀντώνιος πρὸς μελίζονα ἀτιμωσιν ν' ἀναρτηθῶσιν ἡ τε κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες ἐπὶ τοὺς ἐμβόλους, δωρήσας ἅμα πρὸς τὸν Ποπίλιον, ἡγέτην τῶν σωματοφυλάκων, στέφανον καὶ ἐπὶ πλέον 250 χιλ. ἀττικὰς δραχμάς, ἴσας πρὸς 25 χιλ. χρυσᾶ σκουδα. Περὶ τῆς τύχης τοῦ λοιποῦ σώματος τοῦ Κικέρωνος παρὰ τίνος μετεκομίσθη καὶ ποῦ ἐτάφη, δὲν ἐνθυμοῦμαι ν' ἀνεγνώσῃ τι παρ' ἄλλῃ συγγραφῇ, εἰμὴ ἀπαξ εἰς τινὰς στίχους ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Κικέρωνος ποιηθέντας ὑπὸ δώδεκα ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι νομίζουσιν, ὅτι οὗτος ἐτάφη ὑπὸ τοῦ φιλάτου αὐτῷ Λαμίου. Ἄλλ' οὕτως εἰς τοὺς στίχους τούτους, οὕτε παρ' ἄλλῃ συγγραφῇ ἀναφέρεται ὁ τόπος τῆς ταφῆς. Διὸ κλίνω νὰ πιστεύσω, ὅτι οἱ δοῦλοι καὶ ἀπελεύθεροι, οἱ συνοδεύοντες τὸν Κικέρωνα καὶ οἱ ὅποιοι, διαταγῇ αὐτοῦ, ἐγένοντο ἄπλοι θεατοὶ τοῦ τραγικοῦ τέλους, εἰς τὸ ὁποῖον, κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀντωνίου καὶ κατὰ κακὴν τύχην ἐμελλε νὰ ὑποκύψῃ ἐκεῖνος, φρονῶ, λέγω, ὅτι ἐκεῖνοι παραλαβόντες τὸ κολοδὸν σῶμα καὶ ἀποτεφρώσαντες, ἐπεβιβάσθησαν πλοίου ἐτοίμου πρὸς ἀπόπλουν καὶ ἀνήχθησαν κομίζοντες μεθ' ἑαυτῶν τὴν προσφιλεῖ ἐκείνην κόνιν, τὴν ὁποίαν ἴσως συνώδευσεν ἡ σύζυγος, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι τοῦ νεκροῦ καὶ ὅτι, φόβῳ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, ἠναγκάσθησαν νὰ προσωρμισθῶσι ταξειδεύοντες εἰς Ζάκυνθον, ὅπου καὶ ἔθαψαν αὐτήν. Οὐδόλως δ' ἀποβαίνει ἀλόγιστος ἡ ὑπόθεσις, ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ὁ υἱὸς τοῦ Κικέρωνος Μάρκος ἀναγορευθεὶς κατόπιν Ποντίφηξ Μάξιμος ὑπὸ τοῦ Ὀκταδιανοῦ, ὅστις ἐκάλεσεν αὐτὸν μετ' ὀλίγον συνέταιρον καὶ συνύπατον διὰ νὰ ἐξαλείψῃ οὕτω τὰ ἴχνη τῆς προδοσίας τοῦ πατρὸς του, διέταξε νὰ ἐγερεθῆ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς μνήμην τοῦ πατρὸς του τὸ μνημεῖον τοῦτο, τοῦ ἱστορικοῦ Ἀππιανοῦ βεβαιούντος, ὅτι οὗτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του μετέβη εἰς Ἑλλάδα. Ὅτε δὲ κατόπιν ἐπορεύθη εἰς Μακεδονίαν, παρέδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Μ. Βρούτος τὸν Γ. Ἀντώνιον, ἀδελφὸν ἐνὸς τῶν τριανδρίας, τὸν ὁποῖον ἐκράτει αἰχμάλωτον καὶ τὸν ὁποῖον ἐθανάτωσεν ὁ νεαρὸς υἱὸς τοῦ Κικέρωνος, θῦμα τόσῳ ἀρεστον, ἐκδικούμενος τὸν πατέρα του.

Ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ ἀνευρέθησαν δύο δέλινοι ὑδρίαὶ ἐν αἷς διετηροῦντο, κατ' ἀρχαῖον ἔθος, ἡ κόνις τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός καὶ τὰ δάκρυα τῶν φίλων. Ἦσαν δὲ αὗται, κατὰ τὴν εἰκόνα καὶ τὸ μέγεθος προσομοίαι ἐκείνων, ὡς ἐνδείκνυσιν τὸ διάγραμμα τῆς προσόψεως τοῦ τάφου, προσαρτώμενον εἰς ἄλλην σελίδα. Ὅ,τι ὅμως θὰ ἐπειθῆν ἡμᾶς ἀνευ δισταγμοῦ περὶ τοῦ πραγματικοῦ τά-

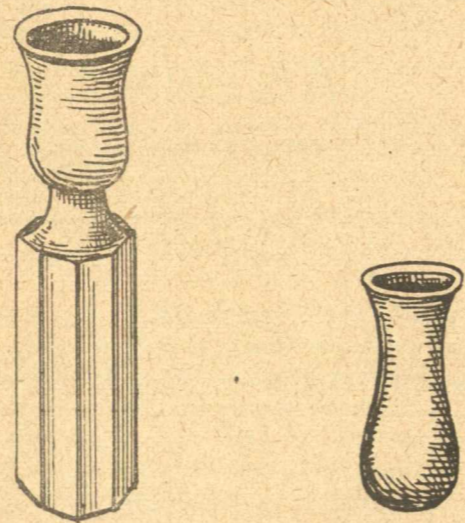
φου του Κικέρωνος, είναι ότι εν τῇ περιφερείᾳ τῆς μεγαλύτερας ὑδρίας τῆς περιεχοῦσης τὴν κόριν πρὸς τὸ βάθος αὐτῆς, φαίνονται γεγλυμμένοι ἐπὶ τῆς ὑέλου αἱ λέξεις : AVE. MAR. TVLL.

Ἐν ἔτος περίπου ἀπὸ τῆς 14 ἀπριλίου ἐρχόμενος ἐκ Κρήτης, βενετικῆς ἀποικίας, ὅπου ἐπὶ δεκαετίαν ἐδίδαξα, ὡς καθηγητῆς, τὴν Ἰταλικὴν φιλολογίαν καὶ εἰς Ἰταλίαν ἐπιστρέφων, τῇ συνοδείᾳ τοῦ Ἱερωνύμου Βραχαδίνου Προβλεπτοῦ Κυδωνῶν, ἀρίστου καὶ ἐντιμοτάτου, ἔσχον τὴν ἀγαθὴν τύχην νὰ ἴδω ἰδίως ὄμμασι καὶ ψηλαφίσω ἰδίως χερσὶ καὶ προσέτι ν' ἀντιγράψω τὸ πολυτίμιον τοῦτο ἀρχαιολογικὸν μνημεῖον διατηρούμενον ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ τοῦ ρηθέντος ναοῦ. Ἀφικόμενος δὲ κατόπιν εἰς Βενετίαν καὶ κατόπιν εἰς Πατῦτον τῇ 15 Μαΐου, τῇ προτροπῇ πλείστων εἰδημόνων καὶ ἰδίως τῶν Ἰγνατίου Βενέτου, Θωμᾶ Θοζαρέλη, ἐξ Οὐντινε, Μάρκου Μαντόβα, τοῦ νομοδιδάκτορος Μποναβίτη, τοῦ Ἰατροῦ Ἀρνόλδου Ρόλλεου, τοῦ Βερναρδίνου Πομιτάνου, τοῦ Λαζάρου Μποναμίτση καὶ τοῦ Παταυῖνοῦ Ἰωάννου Φατζιουόλη, ἀπεφάσισα, νῦν ὅτε ἀπολαύω μικρᾶς ἀργίας καὶ ἀναπαύσεως, νὰ δημοσιεύσω ὑπὸ τὴν προστασίαν σου τὸ βιβλίον τοῦτο ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ εὐαρεστῆσει τῶν σπουδαζόντων, εἰς τῶν ὁποίων τὰς χεῖρας ἐπιθυμῶ συγχρόνως νὰ περιέλθῃ τοῦτο. Δεχθῆτε λοιπόν, μεμορφωμένε κύριε, τὴν ἀρχαιολογικὴν ταύτην περὶ Κικέρωνος πραγματείαν, τὴν ὁποίαν ἤδη σᾶς προσφέρω, δειγμα ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ὀφείλω εἰς σᾶς, ἕως οὗ δυνηθῶ νὰ προσφέρω ἔτι μείζονα καὶ σπουδαιότερα, καθικετεύων ἅμα ὑμᾶς νὰ δεχθῆτε ταύτην, ὡς δειγμα τῆς εὐγνωμοσύνης μου ὅτι «οὐ καλὸν ἀνῆσθαι δόσιν εἶη», κατὰ τὸν σοφόν. Σᾶς χαιρετᾷ ἐγκαρδίως ὁ αἰδεσιμ. ἐν ἱερεῦσι πατήρ Ἰω. Βαπτιστῆς Δινιαμίνη ἐκ Παταυίου, ἕξοχος θεολόγος καὶ θεὸς μου καὶ σᾶς παρακαλῶ καὶ ἐγὼ νὰ κάμετε τὸ ἴδιον πρὸς τὰ ἀξιόλογα καὶ προσφιλέστατα τέκνα σας, τὸν νομοδιδάκτορα Ταρκύνιον καὶ τὸν νεαρὸν καὶ εὐελπιν Βιργίνιον, ὑγιεῖαν καὶ εὐτυχίαν. Χαῖρε, ὦ τιμὴ ἐμοῦ καὶ τῶν σῶν καὶ συγκαταριθμειμε, καθικετεύω, μετὰ τῶν σφόδρα ἀγαπώντων, τιμώντων καὶ σεβομένων ὑμᾶς. Ἐν Βενετίᾳ ἐκ τῆς περιφήμου μονῆς τῶν Ἀγίων Ἰωάννου καὶ Παύλου, τῇ 22 Ἰανουαρίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 1557.

Καὶ ὅσῳ μὲν περὶ τοῦ τόπου τῆς δολοφονίας τοῦ Κικέρωνος, κατὰ τὸν Πλούταρχον, πρὸς τὸν ὁποῖον συμφωνεῖ καὶ ὁ Ἀππιανός, οὗτος εἶναι ἢ παρὰ τὴν Καπούαν ἐπαυλίαν τοῦ Κικέρωνος, τὴν ὁποίαν ὁ Λίβιος ἀποκαλεῖ Φορμιάνον. Περὶ δὲ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ μνημείου, τῆς ἐν αὐτῇ λέξεως HAVE καὶ τῆς Τερτίας Ἀντωνίας, γράφων ὁ αὐτὸς Δινιαμίνη πρὸς τοὺς ἐν Παταυίῳ σοφοὺς, οὐδόλως παρ' οὐδενὸς τούτων ἀνεσκευάσθη. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου, τινὲς ἠμφισβήτησαν τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ μνημείου, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ Φαβρίκιος Μαρκοντουράνο, ὁ ὁποῖος δώδεκα ἔτη μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Δινιαμίνη, ἐδημοσίευσεν τὴν βιογραφίαν τοῦ Κικέρωνος, ὅπου μνημονεῖ τὴν ἀνακάλυψιν, ὡς νὰ μὴ ἐγένετο αὕτη καὶ συμπεραίνει ὡς ἑξῆς : «Τὸ μνημεῖον τοῦτο δια-

τηρεῖται ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ τῆς ἐκκλησίας καὶ πιστεύεται ὅτι εἶναι τὸ τοῦ ἡμετέρου Κικέρωνος, ἐγὼ ὅμως προκειμένου περὶ τοιούτων πραγμάτων, ἀνακαλῶ εἰς μνήμην τὸ τοῦ Ἐπιχάρμου «μ ἐ μ ν η σ ο ἀ π ι σ τ ε ῖ ν» καὶ ἰδίως, διότι ἀνεῦρον εἰς τινὰ ἐπιτάφιον, γεγραμμένον εἰς χειρόγραφον ἀδέσποτον, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κικέρωνος διατηρεῖται ὑπὸ τινος λίθου ἐκτὸς τῆς γαίτης καὶ τὸ ὅποιον σῶμα ἐνομίσθη παρὰ τοῦ Δινιαμίνη, ὅτι ἀπετεφρώθη ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του καὶ μετεκομίσθη εἰς Ζάκυνθον». Ἐπίσης ὁ Γρανάβιος, ἐπιφανὴς κριτικός, εἰς σημειώσιν του ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Φαβρίκιου λέγει : «Προφρόνως ὁ ἡμέτερος Φαβρίκιος..... λέγει : Ἄνωθι τῆς πόλεως μεταβαίνων εἰς τὸ Φρούριον, ὑπάρχει ναὸς τοῦ Προφήτου Ἡλία, ἐνθα καὶ καθὰ ἔγραψαν τινὲς, εὐρέθη ὁ τάφος τοῦ Κικέρωνος καὶ τῆς Τερτίας Ἀντωνίας συζύγου του. Ἐγὼ δὲν κατάρθωσα νὰ σημειώσω ἄλλο τι, εἰμὴ τὸ βάθος μιᾶς ὑδρίας, χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ μάθω ἄλλο τι περὶ τῶν ἄλλων». Ἀλλὰ τὸσον ὁ Φαβρίκιος, ὅσω καὶ ὁ ὑπομνηματιστῆς του Γρανάβιος, ἐπιπολαίως ἀποφαίνονται μὴ ἐξετάσαντες τοὺς λόγους, τοὺς συνηγοροῦντας ὑπὲρ τοῦ μνημείου.

Τῇ 10 Μαΐου 1557 ἀφίκετο εἰς Ζάκυνθον ὁ περιηγητῆς Πελεγρίνος Βροκάρδης, ὁ ὁποῖος ἐπιβεβαίωσι, ὅτι εἶδε τὰ ἀνακαλυφθέντα, ὅτι ἡ ἐπιτάφιος πλάξ ἦτο ἐκ τόφου μετὰ γραμμάτων σκαλισμένων καὶ ἡμιεφθαρμένων ὑπὸ τοῦ χρόνου, ὅτι εἰς τὸ βάθος τῆς ἐξ ὑέλου, μήκους μιᾶς σπιθαμῆς, ἦσαν σκαλισμένοι αἱ λέξεις : TVI CICE-RO καὶ ὅτι ἐντὸς τῆς ὑδρίας ταύτης ὑπῆρχεν ἄλλη μι-

Τεφροδόχος υἰάλπης Δαυρυδόχος ὑδρία.

κροτέρα, ἐπίσης ἐξ ὑέλου, περιέχουσα τὴν τέφραν τοῦ νεκροῦ. Δυστυχῶς ὁ πρῶτος ἐκδώσας ἐν Βενετίᾳ τὰ εὐρεθέντα, ἐνῶ λέγει, ὅτι ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ὑδρίας τῆς περιεχοῦσης τὴν τέφραν, ἦσαν χαραγμένοι αἱ λέξεις : AVE MAR TVL, δὲν ἐδημοσίευσεν καὶ πανομοιότυπον τῶν ἐπιγραφῶν, ὅπως δυνηθῆ ἢ σημερινῇ ἐπιστήμῃ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς γραφῆς.

Οἱ τῇ 4 αὐγούστου 1675 ἐπισκεφθέντες τὴν Ζάκυνθον περιηγηταὶ Σπέν καὶ Οὐέλλερ, ἱστοροῦσιν, ὡς ἑξῆς : «Ἦτο γνωστὸν, ὅτι εἰς τὴν Ζάκυνθον εὐρέθη ὁ τάφος τοῦ Κικέρωνος, καὶ τῆς συζύγου του Τερτίας Ἀντωνίας, ἀλλὰ δὲν εἶδον παρὰ τὸ βάθος μιᾶς κάλπης καὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μάθω τίποτε νέον περὶ τῶν ὑπολοίπων, διότι ἐκεῖ δὲν ὑπάρχουν ἀνθρωποὶ ἔχοντες τὴν περιέργειαν, ὡς ἐν Κερκύρα...»

Ὁ λατινεπίσκοπος Ρεμονδίνης, πρῶτος γράψας τὴν ἱστορίαν Ζακύνθου, ἐπεβεβαίωσε τὰ περὶ τοῦ τάφου τοῦ Κικέρωνος, διασαφίσας ὅτι ἡ Τερτία Ἀντωνία ἀνήκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Γαίου Ἀντωνίου, θείου τοῦ ἐκ τῆς Τριανδρίας Μάρκου, δικαίτου Κεφαλληνίας, τὴν ὁποίαν θα-

Βάσις τεφροδόχου υἰάλπης

νοῦσαν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἢ Ζακύνθῳ συνέθαψαν μετὰ τῆς τέφρας τοῦ Κικέρωνος ἐν τῷ αὐτῷ μνημείῳ. Πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Ρεμονδίνη, συμφωνοῦσι καὶ ἐπιβεβαιῶσι τὰ περὶ μνημείου καὶ οἱ περιηγηταὶ Μύλλερ, Χ. Ὀλλανδ, Χανδλῆρος καὶ Σωβαίρ. Περίεργον μόνον πῶς ἡ Βενετία, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ καυχᾶται, ὅτι Ἑλληνικὴ χώρα ὑπὸ τὴν μακροχρόνιον κυριαρχίαν τῆς διεφύλαξε τὰ λείψανα τοῦ ἀθανάτου ρωμαίου ρήτορος, δὲν περιέσωσε εἰς τὰ μουσεῖα τῆς τὰ εὐρεθέντα, τὰ ὁποῖα ἐθεδαιότο ὅτι ταῦτα διετηρήθησαν ἐν τῷ Βασ. Μουσεῖῳ τοῦ Λονδίνου, ἐνῶ ἔπρεπε καὶ μνημεῖον μεγαλοπρεπὲς νὰ ἐγείρῃ ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς ἀνακαλύψεως, — ἀφοῦ μάλιστα διεδίδετο, ὅτι καὶ ὁ Ἀνδρέας Βασάλιος, διάσημος ἀνατόμος, τοῦ XVI αἰῶνος, ἐπιστρέφων ἐκ Συρίας καὶ ναυαγῆσας ἐν Ζακύνθῳ ἀπέθανε, τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1564, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὅπου καὶ ἡ ἀνακαλυφθεῖσα τεφροδόχος ὑδρία τοῦ Κικέρωνος — καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἦσαν ἐκεῖνα τοῦ Κικέρωνος, νὰ τὰ διατηρήσῃ, ὡς μνημεῖα τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἀγεταί τις ἐκ τῶν ἀνωτέρω νὰ παραδεχθῆ μάλλον ὅτι ἡ ἀνακαλυφθεῖσα ὑδρία περιεῖχε τὴν κόριν τοῦ Κικέρωνος, διότι ἄλλως πρὸς τί ἢ ἐνεπίγραφος ὑδρία ἢ μνημονεύουσα τοῦ ὀνόματος ἐκείνου ; (!)

Ζάκυνθος

(1) Τῇ βίβλῃ πολλῶν ἱστορικῶν.

ΠΑΛΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ

Ἡ ΤΡΑΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Μετὰ μεγίστης συγκινήσεως καὶ ἄλλοις ψυχῆς ἢ ἑλληνικὴ κοινωνία ἐπληροφόρηθη τὴν τρομερὰν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ ἐπαύσεως πόλεως Κορίνθου, προελθοῦσαν ἐκ τῶν σεισμῶν. Τόσον μεγάλη καταστροφὴ εἶναι πρωτοφανὴς ἐν Ἑλλάδι.

Ὁ «Παντογνώστης» διερμηνεύων τὰ αἰσθήματα τῶν ἀναγνωστῶν του καὶ συνδρομητῶν ἀπευθύνει δάκρυα ἄλλοις καὶ συμπαθείας πρὸς τὸν ἀτυχήσαντα Κορινθιακὸν Λαὸν καὶ εὐχεται αὐτῷ ταχίστην ἀποκατάστασιν.

Ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, ὡς ὁ καθημερινὸς τύπος δημοσιεύει, ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ἀμέσους ἐκ τῆς καταστροφῆς ἀνάγκας τῶν σεισμοπαθῶν.

Πρόπει ὅμως ταχέως νὰ ληφθῆ ἡ μέριμνα πρὸς ὀριστικὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΜΑΣ ΔΙΗΓΗΜΑ

Καθὼς εἶχομεν προαναγγελλεῖ δημοσιεύομεν ἀπὸ τοῦ παρόντος τεύχους τὸ νέον ἐκτενὲς διήγημα τοῦ ἐκλεκτοῦ μας συνεργάτου κ. Μιχ.Γ. Πετρίδη ὑπὸ τὸν τίτλον «Πῶς ἀγασθὲν οἱ Τουρκαῖες. — Ὁ κ. Πετρίδης εἶναι πολὺ γνωστὸς ὄχι μόνον εἰς τὸ ἀναγνωστικὸν κοινὸν τοῦ «Παντογνώστου», ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πολὺ ἀναγνωστικὸν κοινὸν ἐκ τῆς σημαντικῆς λογοτεχνικῆς του ἐργασίας, ὥστε πᾶσα ἰδιαίτερα μνεῖα νὰ παρέλκῃ. Ἀφήνομεν ἐλευθέρους τοὺς ἀναγνώστὰς μας νὰ ἐκτιμήσουν τὴν δύναμιν τοῦ νέου τούτου ἔργου τοῦ συνεργάτου μας.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ Κ. Κ. ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

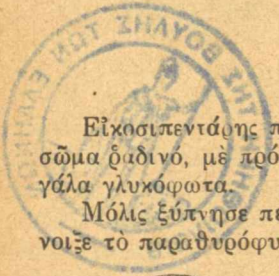
Καθίσταται γνωστὸν ὑμῖν ὅτι ἅπανα ἢ μετὰ τῆς Διευθύνσεως τοῦ «Παντογνώστου» ἀλληλογραφία δέον ν' ἀπευθύνεται εἰς Νέον Φάληρον (Ἀθηνῶν) ὅπου ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον λαμβάνονται αἱ ἐπιστολαὶ κλπ.

Ὅσαύτως τὰ χρηματικὰ ἐμβάσματα πρὸς τὴν αὐτὴν ὡς ἀνωτέρω διευθύνσιν δέον ν' ἀποστέλλωνται, προτιμῶνται δὲ τὰ ταχυδρομικὰ λόγῳ τῆς ταχυτέρας εἰσπράξεώς των.

(Ἐκ τοῦ «Παντογνώστου»)

ΠΩΣ ΑΓΑΠΟΥΝ ΟΙ ΤΟΥΡΚΑΛΕΣ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΤΟΥ κ. ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ

Α'.

Είκοσιπεντάτης περίπου ο Χρήστος Μελαχροινό, με σώμα θαρινό, με πρόσωπο έκλυτικώτατο, με μάτια μεγάλα γλυκόφωτα.

Μόλις ξύπνησε πετάχτηκε από το κρεβάτι του κι άνοιξε το παραθυρόφυλλο της καμαράς του.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Απριλιάτικο χλιαρό πρωινό. Κοιτά την Πόλη που ξυπνώντας άνοιξε νωχελικά τα φιδίσια μάτια της. Άχόρταγα ὄρα ἡ ἄνοιξη τὴν αὐγινὴ τῆς πνοῆς καὶ μ' ἀνοιχτή, σὰν ἀγκαλιά, καρδιά δέγεται τὸν πρωτοξύπνητο χαιρετισμό της.

Νιώθει μέσα του τους χυμούς τῆς ζωῆς νὰ βιάζονται, νὰ χορταίνουν. Νιάτα, τρισκακάριστη ἡλικία! Ἡ γύρω του πιγκαλόμορφη πλάση μεγαλώνει λές

τῆ σφριγηλὴ του διάθεση. Πῶς εἶλαστε δεμένοι σφιχτὰ μὲ ὅσα μᾶς περικυκλώνουν καὶ δεχόμαστε, θέλοντας καὶ μὴ, τὴν ἐπιβλητικὴ τους ἐπίδραση! Ἄπ' ὅλα λές τὰ πράματα βγαίνουν σιγανὲς φωνούλες πού μᾶς προσκαλοῦν ἱκετευτικὰ ἢ μᾶς διώχνουν ἀπειλητικὰ. Ἀπὸ πολὺ λίγα δὲν ἀκοῦμε τίποτα κ' εἶσι μπροστὰ τους μένομε ἀδιάφοροι.

Ἀντικρίζει τὶς κορυφές τῶν μιναρέδων καὶ τοῦ τρούλλου. τῶν τζαμιῶν, πού τοὺς ἔβριψαν οἱ πρώτοι ὀδίνες φωτοχαρῆς. Τῆ θάλασσα, πού σὰ λαγγεμένη ἀπὸ τὰ ὀλονύχια τοῦρανοῦ ὄργια ἔχει πέσει σὲ νερὴ, παρουσιάζοντας γαλήνη πρωτόφαντη. Τὰ ψηλὰ τούρκικα σπιτία μὲ τὰ πυκνὰ καφασία στὰ παράθυρα καὶ στὸν ἐξῶστες τους, ἀπόρθητα κάστρα ἀνατολίτικου μιστηρίου καὶ ἀπρόσιτες φωλιές περιλαθῶν ἐρώτων κ' ἐμπαθῶν ζηλοτυπιῶν. Κοιτά...

Τρανιέται ἀπὸ τὸ παράθυρο. Καθίζει σ' ἕνα σοβαδάκι, ἀντίκρου σὶδ κρεβάτι του. Καὶ συνεχίζει τὶς σκέψεις, πού καταπλυμμύριζαν τὴν ψυχὴ του σ' ὅλα τὰ διαλείμματα τοῦ κομματιασμένου ἀποψινοῦ του ὕπνου.

Μὲ τὰ φτερά τῆς φαντασίας φτάνει πίσω στὴν πατρίδα του, στὴν Ἀγιάλεια, στὸ πατρικό του σπίτι. Ξαναπλανιέται παντοῦ. Στὴν ἀλλή, κάτω ἀπὸ τὴ μονορία, πού διάβαζε τὸ καλοκαίρι. Στὸ μεγάλο ὄντα τοῦ σπιτιοῦ τους, ὅπου ὁ γέρο-πατέρας του, ὁ παπᾶς, μὲ τὰ κάτασπρα μακριὰ γένια του, καθιστὸς σταυροπόδι στὸ φαρδὺ καναπέ του, σιγοψάλλει κανονίζοντας τὸ ῥυθμὸ μὲ τοῦ κομπολογιοῦ του τὸ παιξιμὸ. Στὴν κουζίνα τὴν εὐρύχωρη, ὅπου ἡ μανούλα του, καθιστὴ σ' ἕνα σκαμνάκι κοντὰ στὸ τζάκι, καταγίνεται μὲ τὸ μαγεύρεμα, ἐνῶ ἡ γατούλα τους, ἡ Μπεγιὸς ἀπὸ τὴν Ἀγκυρα, τῆς χαϊδεύει τὰ πόδια μὲ τὸ κεφάλι της. Στὸ Τούρκικο σχολεῖο, ὅπου τελείωσε τὸ γυμνάσιο σκοπεύοντας νὰ σπουδάσει φαρμακοποιὸς στὴν Πόλη. Στὸ κοινοτικό σχολεῖο, ὅπου φοίτησε πρωτίτερα, ἐπὶ ἑπτὰ χρόνια, κ' ἔμαθε καλά, σὰν ξένη

γλῶσσα, ἀφοῦ ἦσαν τουρκόφωνος, τὰ ἑλληνικὸ, πού τὰ μιλοῦσε πὰ ἐλευθερα.

Τάναπολεῖ τώρα ὅλα. Κ' ἡ ἀνησυχία, πού δοκίμαζε τὴ νύχτα, τὸν ξιναδεύει. Γιατί δὲ μπορεῖ νὰ ἔξη ἡσυχία, πῶς ἔβρασαν ὅσες ἐβδομαίδες, χωρὶς νὰ πάρῃ γράμμα ἀπὸ τοὺς δικούς του, νὰ μάθῃ τί γίνονται. Κι' ἄρχισε πάλι μόνος του νὰ ῥοιφεται: Τί νὰ τὴν τρέγγῃ ἄσάγε; Νᾶναι κα ἕνας τους ἄρρωστος ἢ νο τὸν, ἔγῃ συμβῆ κανένα ἄλλο ἀπροβλεπτο δυστύχημα; Κι' ἀκόμη: Νᾶχουν ὑποσιτῆ κωμιὰν ἀναπάντεχη ζημία κ' ἐπομένως τώρα τὰ οἰκονομικά τους νὰ βρισκονται σὲ κακὴ κατάσταση; Ἄλλω, γιατί τόσοις μῆνες τώρα δὲν τοῦ ἔστειλαν πεντάρα, αὐτοὶ πού πάντα τους ἦσαν τόσο ταχτικοὶ καὶ σὶτὴν ἀλληλογραφία τους καὶ σὶτὴν ἀποστολὴ λεφτῶν....Κι' ὡς πότε θὰ τὰ κατάφερνε αὐτὸς νὰ ζῆ μὲ τὰ μικροδάναια πού τοῦ δίνουν, πρὸθυμα, εἰν' ἀλήθεια-κάτι φίλοι του συμφοιτητές;

Μὰ στοὺς νέους δὲν κρατοῦν γιὰ πολλὲς στιγμὲς οἱ ἔννοιες. Ἐξατμίζονται γλήγορα, σὰν τὶς δροσοσταλίδες στὰ πέταλα τῶν λουλουδιῶν μὲ τὸ πρῶτο ἀγκάλιασμα τοῦ ἡλίου.

Τὰ χειλιδόνια ἄλλωστε, πού φωλιασμένα στὸ κυπαρίσσι τῆς ἀντικρυνῆς αὐλῆς, εἶχαν ἀρχίσει τὴ μουσικὴ τους φλυαρία, νόμισε ὁ Χρήστος πῶς τὸν καλοῦσαν ὄξω, σὶτὴν ἀνήσυχια κοίτη τῆς δραστηκῆς ζωῆς. Καὶ μπροστὰ σὶτὴν πρόσκληση αὐτὴ δὲ μπόρεσε νὰ μείνῃ ἀδιάφορος.

Νιύθηκε βιαστικός. Γιὰ νὰ χτενιστῆ, πλησίασε στὸν καθρέφτη, τὸν κρεμασμένο στὸν τοῖχο. Χώρισε ἴσα καὶ διώρθωσε τὰ σὰν ἔβενος κατὰμυρα μαλλιά του, ἔστρωσε τὰ καμαρωτὰ φρύδια του, ἔστριψε τὸ μυτερὸ στίς ἄκρες μουστάκι του. Χιμογελώντας καμάρωνε τὸραῖο του πρόσωπο, μὲ κείνα τὰ κανονικώτατα χαρακτηριστικά. Ὁ ναρκισσοισμὸς τὸν αὐτὸς τὸν πλημμύρισε μ' ἕνα αἶσθημα ὑπερηφάνειας κ' εὐμυρίασης. Κ' ἔνωσε νὰ ξανατονώνεται πάλι μέσα του ἡ πεποθηση, πού πάντα του τὴν εἶχε πῶς τὰ ξεχωριστὰ φυσικά του χαρίσματα δὲ μπορούσαν νὰ μὴν τὸν ὀδηγήσουν σ' ἀφάνταστες ἐρωτικὲς ἐπιτυχίες, νὰ μὴν τὸν ἀναδείξουν νικητὴ σὲ πολλὲς περιστάσεις τῆς ζωῆς.

Πλησίασε στὸ γραφεῖο του, πῆρε κάτι τετράδια καὶ κάποιες σημειώσεις καὶ πετάχτηκε στὸ δρόμο τραυώντας γιὰ τὴν καθημερινὴ του φροντιστηριακὴ ἄσκηση, στὸ Πανεπιστήμιο.

Β'.

Σὰ βρέθηκε στὸ δρόμο ὁ Χρήστος, ἡ ὥρα θάτανε περίπου ὀχτώ. Ὁ μέγας, ὁ κεντρικὸς δρόμος, πού περνοῦσε, ἄρχισε λίγο-λίγο νὰ παίρνῃ τὴ συνειδημένη, τὴ καθημερινὴ του ὄψη. Τὸν πλημμύριζε δλοένα ἐντονώτερη κίνηση.

Τὰ μαγαζιά ἀνοιχτὰ δεχόντανε τοὺς πρώτους, ἀραιοὺς πελάτες. Τὰμάξια, τὰ κάρρα, γλυστρώντας πάνω στὸ λιθόστρωτο δρόμο, προξενούσαν ἕνα δαιμονισμένο θόρυ-

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

δε τώρα πώς δέν του κάνανε τήν πρωινή δραστηκή έν-
τύπωση. Νόμισε πώς στόνειρό του έβλεπε κάθε τι πού
γινότανε γύρω του.

Σέ λίγα λεπτά άντικρύζει από μακρυά τό σπίτι. Ή
ματιά του καρφώνεται στό καφάσι. Όσο πλησιάζει τόσο ή
καρδιά του άναστατώνεται.

Έπί τέλους βρίσκει κοντά. Τά μεγάλα μάτια πάλι
στήν τρυπούλα του καφασιοῦ. Έτσι όπως καρφώνονται
πάνω του τά θαρρεΐ γι' άρπάγια πού γυρεύουν γά τονε
σύρουν, γά τονε σηκώσουν. Τά χάνει. Κοκκινίζει. Χαμή-
λώνει τó κεφάλι και σταματᾷ χωρίς νά θέλη.

- Πού λοιπόν ήσασθε τίζανουμ; τίγενήκατε; άκούει από
πάνω του σέ τόνο σιγανό και παραπονιαρικό. Παίρνει στή
στιγμή κάποιον θάρρος. Ξανασηκώνει τά μάτια του. Έίταν
ή άγνωστη εκείνη, ναι εκείνη πού τόσο όμορφα του απέ-
τεινε τά λόγια αύτά. Δέν είχε καμιάν άμφιβολία. Άπό
τή μουσική τής φωνής της ό Χρήστος πέφτει σ' άληθι-
νήν έκσταση.

Συνέρχεται όμως άμέσως. Ένας φόβος του κλονίζει τά
μέλη, μήπως τόν βλέπουν, μήπως προκάλεσε ύποψίες σέ
κανένα ένδιαφερόμενο γιά τó χαρέμι του μεγάλου σπιτιοῦ.
Και ξεκινᾷ νά προσπεράση δίχροντας γύρω τή ματιά του
γιά νά βεβαιωθῆ πώς δέν τόν έχει κανείς άντιληφθῆ,
πώς κανείς δέν τόν παρακολουθεΐ.

Μόλις έκανε λίγα βήματα και βρέθηκε άντίκρου στήν
μεγάλην είσοδο, πέρα από τόν ήσκιο πού έρριχνε τó πυ-
κνό καφάσι, βλέπει νά τόν πλησιάζη νεροπαλά ένα συμ-
πιθητικό γεροντάκι, με κάτασπρα μαλλιά και μουστάκι
με σιδερωμένο φέσι κατεβασμένο μπροστά ώς τά φρύ-
δια του.

- Έφέντημ, άφ έντέρουμ (κύριέ μου, με συγχωρεΐτε)
λέει στό Χρήστο φέρνοντας τó χέρι στό στήθος και στό
μέτωπο και κίνοντας μικρήν υπόκλιση. Μου έπιτρέπετε
νά σᾶς πῶ δυό λόγια;

- Έμένα, γέροντά μου; Ευχαρίστως. Τι τρέχει; χιΐφ
δλά (σέ καλό νά βγῆ)

- Ή κυρία μου σᾶς παρτικλειΐ νά περάσετε μέσα (κ'
έδειξε τó στίτι με τó καφάσι) γιά νά σᾶς πῆ κάτι, μιᾷ
στιγμή.

- Έμένα, πατέρα μου; Μήπως κάνετε λάθος; Θα πα-
ραγνωρίσατε βέβαια, γιατί εγώ δέν έχω τήν τιμή νά γνω-
ρίζω τήν κυρία σας, ούτε εκείνη, νομίζω, έμένα, τραύλισε
ό Χρήστος, ένῳ ή ταραχή του κορυφωνότανε.

«Χιριχῆ γιόκ, έφέντημ (δέν πειράζει) άκούστηκε σι-
γανοτρόφερτη χιριτωμένη γυναικεί φωνή από τήν πόρτα.

«Ζαραρῆ γιόκ» επανέλαβε ό γέρος, ένῳ ό Χρήστος
στράφηκε νά δῆ ποιᾷ του μίλησε. Μιᾷ χανούμισσα από
τήν πόρτα, πού τήν κρατοῦσε επίτηδες μισανοιγμένη
με μάτια φλογερά πού έμοιαζαν ή σωστότερα πού είταν,

τά ἴδια μ' εκείνα πού είχε δῆ νάστραποβολοῦν μεσ' από
τό καφάσι πριν μερικῆς σαιγμῆς, του άπηύθνηε τά λόγια
εκείνα. Ένα θάρρος κινούργιο, πού τόν πλημμύρισε
ξαφνικά, του στήριξε τó κορμί και του τόνωσε τήν ψυχή.
Κι' όρμέμφυτα βάδισε πρὸς τήν είσοδο του μεγάλου
σπιτιοῦ, ένῳ ό γέρος τόν άκούλούθησε με χαμόγελο χα-
ρᾶ; ευχαριστώντας τον με τεμενέδες.

- Μπούγιουρουν, έφέντημ (όρίστε, κύριε), του λέει ή
τουρκάλα μ' ένα ευγενέστατο τρόπο. Τουΰδωσε τó χέρι. Έ-
κανε δυό βήματα πρὸς τά μέσα.

- Νά μου έπιτρέψετε νά σᾶς οδηγῆσω, του προσθέτει.
«Ο Χρήστος τρικλίζει. Αρχίζει νά κιτρινίζει. Σαστι-
σμένος δέ μπορεί νάρθῶση λέξη. Μιᾷ στιγμή φαντάζεται
τό ζαρωμένο πρόσωπο τής Άρμενίσσας μπροστά του, νά
παίρνη έκρραση φρίκης σά νά του λέει: «Θά πέσης, έπε-
σεσ κι' εσύ, σάν τó παιδί μου, στήν παγίδα».

Κινήθηκε μηχανικά, με κόπο πέρασε ένα φαρδύ διά-
δρομο. Πού νά δῆ τή μυθικήν επίπλωσή του, πού μαρ-
τυροῦσε τά πλούτη και τή χλιδή τής Άνατολής!

Μιᾷ υπέρτερια άνοιξε στό βάθος του διαδρόμου ένα
μικρό δωμάτιο, ένα καμψό γραφειακό, έκανε μιᾷ εδαφι-
αία υπόκλιση κι' άποσύρθηκε.

Μπήκαν εκεί κ' οί δυό τους. Ή χανούμισσα εκλείσε
πίσω της τήν πόρτα.

(Συνέχεια)

Μικ. Γ. Πετρίδης

Ο καθηγητής **Κ. Ευστρατίου** (Διπλω-
ματοῦχος τῶν Παρισίων και τής Λιβερ-
πούλης) διωργάνωσε παραδόσεις

ΓΑΛΛΙΚΗΣ & ΑΓΓΛΙΚΗΣ

καθ' ομάδας χωριστάς διά Δημοσίους
Υπαλλήλους. Ίδιαίτεροι ώροι διά Δε-
σποινίδας. Δίδακτρα δρχ. 150 κατά μήνα.
Έκμάθησις άμφοτέρων τῶν γλωσ-
σῶν ήγγυημένη.

Έγγραφαί: Τρίτην, Πέμπτην, Σάββατον
4-8.30 μ. μ. Κυριακήν 10 π. μ. - 1 μ. μ.

Σαριπόλον 1. Γωνία οδοῦ Ήρακλειου παρα
τό Έθνικόν Αρχαιολογικόν Μουσείον.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ — ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

ΒΡΑΔΥΑΣΜΕΝΟΙ ΠΑΝΘ ΣΤ' ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΧΩΜΑ

Έλα νά γείρουμε άπαλά στό όλανθισμένο χῶμα
μονάχοι μεσ' στήν πράσινη τή χλόη και τά δάση
και νά χαροῦμε τó τερπνό κι'
[άγαπημένο χῶμα
τῶν λουλουδιῶν και τ' οὔρα-
[νου ανάμεσα στήν πλάση.

Ι. ΣΤΑΜΠΑΝΟΛΗΣ

Θέλω νά σκύψουμε μαζί και
[τότες με τó στόμα
νά δώσουμε ένα φίλημα
[θερμό και πριν βραδυάση
στό χῶμα, πού θά μᾶς δεχτῆ
[σά θάμαστε ένα πτώμα
κι' όπως μᾶς έφερε στή γῆ ξανά θά μᾶς χαλάση.

Έπειτα άμίλητοι κι' άργοί θά μείνουμε ως τó
[βράδυ
πού θά φωτίζεται άραιά με τ' οὔρανοῦ τ' άστέρια
κι' άναγυρτῆ θά σέ κρατῶ μ' άγάπη μεσ' σ' τά
[χέρια.

Κ' όταν στό τέλος θ' άπλωθῆ στή χώρα τó
[σκοτάδι
και τής γαλήνης ή σιγή τó νοῦ θά μᾶς κυκλώση
ό πόθος μας ευγενικά τά χεΐλη μας θά ένωση.

Μαριόγης

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ

ΤΟΥ κ. Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Όσάκις όμιλήσει κανείς περι ποιητικής αίσιοδοξίας
κάποιος δηλαδή ευφροσύνου ψυχικής διαθέσεως με τήν
όποιαν πρέπει νά εξωτερικεύονται αί συγκινήσεις μας,
προβάλλεται ή αντίρρηση, ότι ή άπαισιοδοξία και ή νο-
σηρά διάθεσις τής ζωής, πού παρουσιάζεται σήμερα εις
τήν ποιήσιν μας, είναι ή εξωτερικεύσις τής σημερινής
ψυχικής μας πραγματικότητος, τήν όποιαν δέν δυνάμεθα

νά παραβλέψωμεν, έν θέλωμεν νά ερεθίσθωμεν ειλικρι-
νεΐς. Άκόμη, ότι ό πόνος άποτελεΐ διέξληρον σχεδόν
τήν περιοχήν τής ζωής και επομένως ό ποιητής πού
έμπνέεται από αυτόν πού γίνεται
ό τραγουδιστής του, πού όμιλεΐ
με τήν ψυχήν τῶν θυμάτων του
είναι περισσότερο από κάθε άλ-
λον ανθρώπινος.

Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

«Ο Πόνος! τίς άμφισβητεΐ ότι
είναι τó ύψηλόν μοτίβο τής άρ-
χαίας τραγωδίας, του Ίώβ, τῶν
Εθαγγελιωάν και τῶν δημοτικῶν
μας τραγουδιῶν. Είναι εκείνος
πού συγκοινωνεΐ άμεσώτερον με
τήν ανθρώπινη ψυχήν πού
δονεΐ εύκολώτερον. Ή μελωδία
του γοιτεύει περισσότερο από τήν χαράν, και οί στίχοι
πού έμπνέει είναι πάντοτε καλοί κατά τόν παλαιόν
ποιητήν.

Και εις αύτην τήν Μουσικήν, ή όποία κατήντησε σχε-
δόν άκατανόητος διά τούς τεχνικῶς άκαταρτίστους, ή εκ-
φρασις του πόνου γίνεται πάντοτε νοητή. Μία μουσική
γεμάτη από τήν χαράν τής ζωής, από τόν θόρυβον
θριάμβων, ή μία μουσική διηγηματική, δέν νοεΐται από
όλους οὔτε συγκινεΐ όσον έν πένθιμον μάρος, ή μία πα-
θητική σονάτα μέσα από τήν όποιαν ό πόνος περιᾶ ήρε-
μος και έλαφρός όσαν όνειροπόλημα.

Εις τήν τωρισίν μας όμως παρουσιάζεται ως συναι-
σθημα ώρισμένου περιεχομένου, ως ιδέα, ως εξωτερικεύ-
σις τραγικῶν μας άμφιβολιῶν με τήν θερμότητα του άν-
δρικού πόνου του ήρωϊκού, πού φαίνεται ότι κυριαρχεΐ
τῆς ανθρώπινου τραγωδίας, και μέσα από τά δάκρυα;
Σπανίως διά νά μη εΐπωμεν ποτέ. «Ο πόνος σήμερον
όπως εξωτερικεύεται μᾶς προξενεΐ τήν έντύπωσιν ψυχι-
κής άκνησίας, σωματικού μαρασμοῦ. Δέν είναι συναισθη-
μα με καθυρισμένο περιεχόμενον αλλά μία λυπηρά όσον
και σταθερά διανοητική κατάστασις, εις άμετάβλητος τρό-
πος έναντενίσεως τῶν πραγμάτων. Και ό ήρεμος πόνος,
τό τραγοῦδι τής ψυχικής όκνηρίας, πού πληγώνει τήν
ψυχήν άντι νά τήν συγκινήση, κατήντησε νά άποτελῆ
τήν άποκλειστικήν ποιητικήν μας έκφρασιν, άσφαλῶς
όχι υπό τήν πίεσιν τής ιδιότης μας πραγματικότητος, άλλ'
υπό τήν επίδρασιν τῶν Γάλλων κυρίως ρωμαντικῶν του
XIX αΐωνος, ή όποία ήχτισεν εκδηλομένη από τήν έ-
ποχήν τής περιφήμου Άττικῆς Σχολῆς.

Ή επίδρασις του Γαλλικοῦ ρωμαντισμοῦ και ένός κα-
κογωνεμένου Μπαϊρονισμοῦ έφερε τούς ποιητάς μας τότε
εις συλλήψεις παραλόγους και τραγικᾶς αί όποιαί έπλή-
γωσαν τήν ψυχήν (όπως τά δράματα του Ούγγου) με τά
άδικαιολόγητα θύματά των. Έπεζητεΐτο δηλαδή πρὸ παν-
τός ή άφύπνισις του ένδιαφέροντος διά μέσων άντιφυσι-
κῶν και διά τερατωδῶν έμπνεύσεων, ή δέ συγκινήσις πού
έδημιουργοῦσαν ήτο μάλλον ένα είδος ψυχικής δυσαρ-
σείας. Δέν τούς ένέπνεεν ή αλήθεια και ή πραγματικό-
της, άλλ' έπεδίωκον νά προξενήσουν έντύπωσιν κατα-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ ΤΟΥ "ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΟΥ,"

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

("Ιστορίαί — Ανέκδοτα — Περιεργα).

“Ο Λουδοβίκος ΙΒ΄ της Γαλλίας προκειμένου να κηρύξει τον πόλεμον κατά του δουκός του Μιλάνου, ηρώτησε τόν “Ιάκωβον Τριμπούς, σύμβουλόν του και ειδικόν εις τά πολεμικά, τί προμήθειαι έχρειάζοντο :

— Τρία πράγματα, απήντησεν ὁ Τριμπούς, εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖα. Πρῶτον χρήματα, δευτέρον χρήματα καὶ τρίτον ρήματα.

“Ολίγας ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην τοῦ Φοντενοά, ὁ Λουδοβίκος ΙΒ΄ συγκαίρων τόν στρατάρχην δὲ Σάξ διὰ τὴν περιφανῆ νίκην, τοῦ ἔλεγε :

— Κύριε στρατάρχα, ἐκερδίσατε κάτι περισσότερον ἀπὸ αὐτὸν τὸν πόλεμον παρὰ ὅλοι ἡμεῖς. Γιατί πρῶτα εἶχε πρησθῆ ὅλο τὸ σῶμά σας καὶ τώρα εἰσθε θανατώσα στήν ὑγεία σας.

— Εἶνε ἀλήθεια; Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ στρατάρχης δὲ Νοάγ, παρεμβαίνων εἰς τὴν συνομιλίαν, ὅτι ὁ κ. στρατάρχης δὲ Σάξ εἶνε ὁ πρῶτος ἀνθρώπος ποῦ ἡ δόξα τὸν ἐξεφούσκωσε.

“Ο Ἄγγλος περιηγητὴς Σάντερσον, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ τυφλὸς εἶχε διατρέψει στήν ἐπιστήμη του, εὐρίσκειτο μιὰ μέρα σ’ ἓνα φιλικὸ τσάϊ. “Υποτρα ἀπὸ ὀλίγην ὥραν κουβέντας μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων, μιὰ ἀπὸ τὰς κυρίας ἐσηκώθη καὶ φύγη. “Ο Σάντερσον ἠγνόει ποία ἦτο ἡ κυρία ἐκείνη, μετὴν ὁποίαν συνηγάτο πρῶτην φορὰν στήν ζωὴν του.

— “Η κυρία αὐτὴ ἔχει πολὺ ὠραία δόντια, εἶπεν ὁ τυφλὸς μαθηματικὸς.

— Επειδὴ ἡ παρατήρησις του ἦτο ὀρθή, ὅλοι τὸν ἠρώτησαν πῶς τὸ ἔξερε, ἀφοῦ τὴν ἐγνώριζε γιὰ πρώτη φορὰ καὶ δὲν εἶχε ἀκούσει ποτὲ νὰ μιλοῦν γι’ αὐτήν.

— Δὲν ἔχω λόγους, απήντησεν ὁ Σάντερσον, νὰ πιστεύω πῶς αὐτὴ ἡ κυρία εἶνε τρελλή. Καὶ ὅμως ἐγελῶσε διαρκῶς καὶ χωρὶς λόγο. Θὰ ἔχη ἐπομένως ὠραία δόντια καὶ θέλει νὰ τὰ δείχνῃ.

“Ο Σάντερσον εἶχε μαντεύσει ὀρθῶς.

“Ο αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Ἰωσήφ Α΄ παρεπονεῖτο στήν γυναῖκά του πῶς τοῦ ἔδινε ὅλο κορίτσια ἐνῶ ὁ θρόνος του εἶχεν ἀνάγκην ἐνὸς ἀγοριοῦ γιὰ διάδοχον.

— Μεγαλειότατε, τοῦ απήντησεν ἡ σύζυγός του, ἂν εἶχατε καταθέσει σὲ μιὰ τράπεζαν μιὰ σακκούλα γεμάτη κρόιτςερ θὰ εἶχατε τὴν ἀξίωσιν, ὅταν ζητούσατε πίσω, νὰ τὴν πάρετε γεμάτη χρυσᾶ σκούδα; Σὰς ἀποδίδω ἐκεῖνο ἀκριβῶς πὸν καταθέσατε στήν τράπεζά μου. Θὰ μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸ ἀλλάξω.

Τὴν πρώτη φορὰ πὸν ὁ Οὐγκὼ ἐμπήκε στὴ Σορβόννη στὴ μεγάλη αἴθουσα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων, κάποιος τοῦ εἶπε :

— Νὰ μιὰ παλαιὰ σάλλα πὸν ἐδῶ καὶ τετρακόσια χρόνια συζητοῦν.

— “Α! απήντησεν ὁ Οὐγκὼ καὶ τί ἀπεφάσισαν;

“Ο Βολταῖρος, ὅταν ἦτο πολὺ νέος, ἐπιθυμῶν πάντοτε νὰ μανθάνῃ καὶ νὰ διδάσκειται ἠνώγλει τοὺς φίλους μετὰ τὰς ἀδιακόπους ἐρωτήσεις του. “Ο Μπουαῶ τὸν ἐπετίμησε κάποτε δραμιῶν διὰ τὴν ἀδιακρισίαν του αὐτὴν. Ἀργότερα, ὅταν ἐγήρασεν, ὁ Βολταῖρος ἠσθάνετο καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τόσην ἀποστραφὴν πρὸς

τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι κάνουν ἐρωτήσεις διὰ τὸ κάθε τι, ὅστε ἐσηκόνετο καὶ ἐφευγε ἀπὸ μιαν συναστραφὴν διὰ ν’ ἀποφύγῃ τοὺς ἀδιακότους. “Ἐλεγε μιὰν ἡμέραν εἰς ἓνα τύπον αὐτοῦ τοῦ εἶδους.

— Κύριε, χαίρω πολὺ πὸν σὰς βλέπω, ἀλλὰ σὰς διαβεβαῶ ὅτι δὲν ξέρω τίποτε διὰ τὰ πράγματα πὸν πρόκειται νὰ μ’ ἐρωτήσετε.

“Ο πατέρις τῆς μαρκησίας Πομπαδούρ, τῆς ἐρωμένης τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ΄, ἦτο ἓνος πρᾶσιχάνθρωπος ταπεινῆς καταγωγῆς, ἀγνημος, βωολόχος καὶ ντυμένος πάντοτε ὡς καρὰ βίλος. “Η περιφημὸς μαρκησία ἐφρόντιζε πάντοτε νὰ τὸν κρατῆ εἰς ἀπόστασιν καὶ ἀπεφεύγε νὰ τὸν δεχταί. Μιὰν ἡμέραν ὅμως παρουσιάσθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Βερσαλλιών καὶ κατάρθρωσε νὰ εἰσχωρήσῃ μέχρὸ τοῦ διαμερίσματος τῆς κόρης του “Ἐνας καινούργιος θυρωρὸς ὁ ὁποῖος δὲν τὸν ἐγνώριζε, τοῦ ἔκαμανε δυσκολίεσ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ εἰσέλθῃ.

— Βλάχα, τοῦ απήντησεν ὁ ἀγορίκος, μαθε πῶς εἶμαι ὁ πατέρα σου τῆς π... τοῦ Βασιλεῖ.

“Ο γέρον βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Στανίσλαος, εἶχε μεγάλην αὐταπάνησιν εἰς οὐ ἐρωσίαν του. “Ἦραετο νὰ παίρνῃ ἀπὸ τὰς ἐρωμένας του ὅτι εὐηρεστοῦν ὁ γὰ τοῦ παρέχουν καὶ, ὡς φρόνιμος γηροὺς ἐρησίης, ἔχων τὴν εὐθυκρισίαν νὰ βάζῃ τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των, ἔλεγε κάποτε εἰς τὴν ἐρωμένην του, μαρκησίαν Μπουφλέ, περὶ τῆς ὁποίας ἐγνώριζεν ὅτι ἐπροτίμα τὸν Πρωθυπουργόν του, ὁσαύτως τὴν ἀπεχειρέτα τὸ βραδύ :

— Καλὴ νύχτα, κυρία μου, ὁ καγκελλάρος μου θὰ σὰς πῇ τὴν συνέθειαν.

Πρὸ τριάντα ἐτῶν, πὸν ἀπέθανε εἰς τὸ Λυὸν τῆς Γαλλίας μιὰ πλουσιωτάτη γρηά, ἡλικίας ὀγδόντα πέντε ἐτῶν, οἱ συγγενεῖς τῆς ἠνοῖσαν τὴν διαθήκην τῆς καὶ εὐρῆκαν ἐκτὸς ἄλλων τὴν “ἔξης διάταξιν :

“Ἀφίνω εἰς τὸν ἱατρὸν X., εἰς ἀμοιβὴν τῶν συμβουλῶν του καὶ τῶν περιποιήσεών του, εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλω τὴν μακροβιότητα μου, κάθε τι πὸν θὰ βρεθῆ μέσα σ’ ἓνα μικρὸ κουτί, πὸν εἶνε στὸ δωμάτιό μου.

Τὸ κουτί ἀνοίχθηκε καὶ τί νομίζετε εὐρέθη ἐντὸς αὐτοῦ; “Ὅλα τὰ φάρμακα, ἄθικτα, πὸν ἐδῶ καὶ δέκα πέντε χρόνια ὁ ἱατρὸς X. ἔγραφε γιὰ τὴν πελάτισσά του!

Γιὰ κάποιον κλέφτη Ὑπουργό, ὁ Γάλλος εὐθυμογράφος Παρβίλ, ἔλεγε ἀλλοτε :

— Κάμετέ τον θυρωρὸ σ’ ἓνα σπίτι καὶ σὲ λίγο τὸ σπίτι θὰ εἶναι δικό του.

“Ο Λουδοβίκος ΙΔ΄, ὁ βασιλεὺς Ἡλίου τῆς Γαλλίας, ἀγαποῦσε πολὺ τὸν χορὸν κατὰ τὰς παραστάσεις ἐρασιτεχνῶν πὸν ἐδίδοντο στὰς Βερσαλλίας, ἐχόρευε σιγὴ σκηνὴ εἰς διάφορα μπαλέτα. Κάποτε ὅμως ἔτυχε νὰ διαβάσῃ τὸν «Βρετανικὸν» τοῦ Ραζίνα, ὁποῦ ἐμφανίζεται ὁ Νέρων ἀνερχόμενος στήν σκηνὴν καὶ παίζων διάφορους ρόλους. Τὸ πάθος αὐτοῦ τοῦ τυράννου κεντηριάζεται δριμύτατα ἀπὸ τὸν μεγάλον δραματικὸν τῆς Γαλλίας. Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἡλιος, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐκείνην, δὲν ξαναχόρευε πλέον στὴ ζωὴ του, οὐτε ἀκόμη τὴς Ἀιοκρηές.

“Ἐνας ἀρχοντας τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλεῖ τῆς Μακεδονίας Φιλίππου ἐπρόκειτο νὰ καταδικασθῆ ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου εἰς ἀτιμωτικὴν ποινήν δι’ ἀτιμωτικὸν ἐγκλημα πὸν εἶχε διαπράξῃ. Ἰσχυροὶ φίλοι του ἐπενέβησαν πλησίον τοῦ Φιλίππου καὶ τὸν

παρεκάλεσαν ν’ ἀσκήσῃ τὴν ἐπιτροπὴν του εἰς τοὺς δικαστὰς ὅπως μὴ ἀτιμωθῆ ὁ εὐπατριδὴς ἐκεῖνος Μακεδὸν.

— Προτίμῳ ν’ ἀτιμωθῆ αὐτὸς ἀπήντησεν ὁ Φίλιππος, παρὰ ἐγώ, ἐπembeαίνων ὑπὲρ αὐτοῦ.

“Ο Γάλλος φιλόλογος Φοντενὲλ ἔλεγε :

— Δὴ τέ μου εἶς ἀνὴ ὧτους νὰ μπορέσω νὰ τοὺς πείσω πῶς τὴν ἡμεῖρα δὲν τὴν κάνει ὁ ἥλιος. Καὶ εἶμαι βέβαιος πῶς τὴν γνώμην αὐτὴ θὰ τὴν δεχθοῦν ὀλοκληροὶ λαοί.

“Ο αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Αὔγουτος ἔκανε μιὰ μέρα κόρτε καὶ ἔλεγε γλυκὰ λόγια στὴν γυναῖκα τοῦ ἐνούμενου του Μαικήνα. “Ἦτο μπροστὰ καὶ ὁ τελευταῖος, ὁ ὁποῖος θέλον νὰ ζολακέυσῃ τὸν βασιλεῶ ἐπροσποιεῖτο ὅτι κοιμᾶται ἀπάνω εἰς ἓνα σοφά. “Ἐνας ὑπηρέτης, πιστεύσας ὅτι ὁ Μαικήνας ἐκοιμάτο ἀληθινὰ καὶ σκεφθεῖς νὰ ἐπωφεληθῆ τοῦ ὕπνου του, ἠθέλησε κάτι νὰ πῆ σὶὸ Μπουφέ, καθ’ ἣν στιγμὴν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ Μαικήνα, ἀψησχολημένοι στὸ κόρτε τους, τοῦ ἔστρεφαν τὰ ἴδια.

— Βλάχα, τοῦ ἐφώνασεν ὁ κύριός του, δὲν βλέπει πῶς κοιμᾶται μονάχα γιὰ τὸν αὐτοκράτορα.

Μιὰ πριγκίπισσα ἀνέβαινε τὴν μεγάλη σκάλα τοῦ ἀνακτόρου τῶν Βερσαλλιών. “Ἐνας σωματοφύλακας σκοπός, πὸν τὴν εἶεν ἐκ τῶν ὀπισθεν, τὴν ἐπῆρε γιὰ μιὰ φίλην του καὶ ἐτόλμησε νὰ τῆς πιᾶσῃ ἓνα μέρος ἀπηγορευμένον. “Ἡ πριγκίπισσα ἐστράφη θυμωμένη. “Ο ἀπρόσεκτος σωματοφύλαξ ἀνεγνώρισε τὸ λάθος του, ἀλλὰ χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν ψυχραιμίαν του ἐφώνασε :

— Κυρία, ἂν καὶ ἡ καρδιά σας εἶναι τόσον σκληρὴ σὰν αὐτὸ πὸν ἐπίσα πρὸ ὀλίγου, εἶμαι χαμένος.

Χάρις εἰς τὴν ἐξυπνάδα αὐτὴν ἐσώθη ἀπὸ κάθε τιμωρίαν.

“Ο ζωγράφος Βερνὲ ἐταξείδευε κάποτε μ’ ἓνα πλοῖο πὸν ἐναυάγησε. Μπροστὰ στὸ τρομερὸ θέαμα τοῦ ναυαγίου, ἐνῶ τὸ καράβι, μισοσχισμένον ἐβυθίζετο, ἐνῶ ὁ κερανοῦς ἐβροντοῦσε καὶ οἱ ἀστραπὲς ἐφώτιζαν τὸ ἀχανὲς πέλαγος καὶ τὰ κύματα ἀνέβαιναν σὰν βουνὸ καὶ ἀπὸ παντοῦ ἠκούοντο αἱ σπαρακτικαὶ κραυγαὶ τῶν πνιγμένων, ὁ Βερνὲ παίρνει τὸ πινέλο του δένεται στὴν κορυφὴ τοῦ μεγάλου ἱστοῦ καὶ φωνάζει μετὰ ἀπερίγραπτον χαράν.

— Τὶ κόλασις νεροῦ!

Καὶ ἰπὸ τὸ ναυάγιον ἐκεῖνο ἐβγήκε ἓνα ἀριστούργημα ζωγραφικῆς.

“Ο Ἀνρίβας Καρρᾶς, Ἰταλὸς ζωγράφος, γεννηθεῖς τὸ 1560 γυρίζοντας μιὰ μέρα μετὸν πατέρα του ἀπὸ τὴν ἐξοχή, ἔπεσε στὰ γέγρια μερικῶν κλεπτῶν, πὸν τοὺς ἐγύνωσαν καὶ τοὺς τὰς Ἀρχάς.

— Ἄν δῆς τοὺς κλέπτας, τὸν ἠρώτησαν, θὰ τοὺς ἀναγνωρίσῃς;

— Ἄν θὰ τοὺς ἀναγνωρίσω! απήντησε ὁ Καρρᾶς. Ἐπῆρην ἓνα μολύβι καὶ ἐζωγράφισε τόσον πιστὰ τὰ πρόσωπα τῶν ληστών, ὅστε τὰ σκίτσα ἐκεῖνα ἐχρησίμευσαν πρὸς ἀνακάλυψίν των.

Βάρδα λοιπὸν οἱ λωποδύται ἀπὸ τοὺς ζωγράφους.

“Ο στρατάρχης τῆς Γαλλίας Ρισελιέ, γιὰ νὰ μπαῖνῃ εὐκολα στὸ σπίτι μιὰς ἐρωμένης του, εἶχε νοικιάσει ἓνα σπίτι σ’ ἓνα στενὸ δρόμο, πίσω ἀπὸ τὸ μέγαρον τῆς φίλης του, τῆς ὁποίας εἶχε δωροδοκήσει τὸν θυρωρὸν. Τὰ δύο σπίτια ἔσμιγαν σχεδὸν μετὰ τὴς στέγες τους. “Ἡ καμαριέρα τοῦ μεγάλου ἄνοιξε

τὸ πρῶτο βράδυ ἕνα παράθυρο τῆς σοφίτας, ὃ στρατάρχης ἐποθέτησε μιὰ ἐλαφρὰ σανίδα, μεταῦ τῶν δύο παραθύρων καὶ ἐπέρασε τρέμων ἀπὸ τὴν εὐθραυστον αὐτὴν γέφυραν, εἰσελθὼν εἰς τὸ μέγαρον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς ὥρας του. Ἄλλ' ὅταν ἐπρόκειτο νὰ φύγῃ, ὃ Ρισελιὲ ἐφοβήθη νὰ ξαναπαρῆ τὸν ἴδιον δρόμο. Τοῦ φάνηκε πῶς ἡ σανίδα εἶχε στενέψει ἐπικινδύνως. Τοῦ χάκου ἡ καμαριέρα τὸν πιέζει νὰ φύγῃ καὶ τοῦ παριστᾷ τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον ἐξετίθεται ἡ φίλη του, προκειμένου μάλιστα νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν ἄλλη μέρα ὃ ἀνδραστής.

—Μὰ ἐπὶ τέλους, τοῦ λέγει, ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος ἦλθατε!

—Ναί, ἀπήντησεν ὃ στρατάρχης, αὐτὸ ὅμως ἔγινε προτοῦ, κατακτιθῶ τὴν ὥραν μου καὶ τότε μποροῦσα νὰ πέσω καὶ στὴ φωτιά. Τώρα ὅμως τὸ πρᾶγμα διαφέρει!

Στὸ τέλος, ἐδέησε νὰ τὸν κλείσουν μὲ μιὰ ντουλάπα καὶ νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὸ μέγαρον μετημφισμενόν.

— — —

Ἐὐριπίδης δὲν ἐζητοῦσε ποτὲ καμμίαν χάριν ἀπὸ κανένα, καμμίαν εὐνοίαν καὶ κανένα ρουσφέτι, μολονότι κανεὶς ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του δὲν θὰ ἠμποροῦσε ν' ἀρνηθῆ τίποτε εἰς τὸν μέγαν δραματικόν. Μιὰ μέρα μάλιστα, πού τὸ ἔθιμον τοῦ τόπου ἐπέβριλλε νὰ προσφερθοῦν στὸν ἄρχοντα τοῦ τόπου μικρὰ τινα δῶρα, εἰς ἐνδειξιν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφοσιώσεως, ὃ Εὐριπίδης δὲν ἐφάνη διατεθειμένος νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον τοῦτο. Καὶ ὅταν ὃ Ἀρχίλαος τὸν ἐπετίμησε, ὃ Εὐριπίδης ἀπήντησε:

—Εἶμαι φτωχός, καὶ ὅταν ὃ φτωχός δίνῃ ζηταί.

— — —

Ἡ πριγκίπισσα Βιζιγνάο, ἐρωμένη τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ ἐξήτησε κάποτε νὰ χαρίσῃ τὴν ζωὴν ἑνὸς εὐπατρίδου καταδικασθέντος εἰς θάνατον.

Ἐ Κάρολος ἀπήντησε:

—Θὰ συμβουλευθῶ τὸν Κανβιάς.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὃ Κάρολος ἐπῆγε μασκὲ εἰς ἕνα χορόν, ὅπου συνήντησε τὴν ἐρωμένην του καὶ τῆς ἐξήτησε ἕνα μπουκέτο πού ἐκρατοῦσε στὰ χέρια της. Ἐκείνη τὸν ἀνεγνώρισε ἀμέσως.

—Θὰ συμβουλευθῶ τὸν Κανβιάς, κύριε προσωπίδοφόρε, τοῦ ἀπήντησε.

—Σὰς παραχωρῶ τὴν χάριν πού μοῦ ζητήσατε.

—Καὶ ἐγὼ σὰς δίδω το μπουκέτο πού ἐστὶ τὸ τίμημα.

— — —

Ἐ Πιρὸν ἐλερπατοῦσε κάποτε στὴ μεγάλη στοὰ τῶν Βερσαλλίων μ' ἕνα ἀπὸ τοὺς πρώτους καὶ τοὺς ἰσχυρότερους αὐλικούς τοῦ βασιλέως. Σὲ μιὰ συζήτηση ἀπάνω, ὃ Πιρὸν ἀντέκρουε συστηματικῶς τὰς γ' ὡμας τοῦ εὐγενοῦς, ὃ ὁποῖος μὴ ἀνεχώρησε ἀντιρρήσει, ὑπενθύμωσεν εἰς τὸν πτωχὸν ποιητὴν ποῖα ἀπόστασις κοινωνικὴ τοὺς ἐχώριζε.

—Ἐξοχάτατε, τοῦ ἀπήντησεν ὃ Πιρὸν, εἶμαι αὐτὴ τὴν στιγμή ἀνώτερός σας ὅσον δὲν φανάζεσθε. Ἐχω δίκην καὶ ἔχετε ἀδίκην.

— — —

Ἐ ὅταν ἡ Μαρία Θηρεσία ἀπέθανε, ὃ σύζυγός της Λουδοβίκος ΙΔ', ὃ ὁποῖο μάλλον συνεκινήθη ἀπὸ τὸ θάνατό της παρὰ ἐλευθέρη, ἀπεσφόθη ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸ Φοντανεβλά. Ἐ Δελφίνη, δηλαδὴ ἡ σύζυγος τοῦ υἱοῦ τοῦ διαδόχου, ἡ ὁποία ἀσθενοῦσα εἶχεν ὑποστῆ ἀφάμαξιτον, ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ἄλλ' ὃ πρωθυπουργὸς Λουβῶ τὴν ἠμπόδισε λέγων.

—Μὴ ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ τὸν σύζυγόν σας. Τὸ κράτος κυρία μου, ἔχει περισσότερον ἀνάγκην ἐνὸς παιδιοῦ, πρὸς ὅσον ὃ βασιλεὺς τῶν παρηγοριῶν σας.

— — —

Εἰς πολλὰ νεκροταφεῖα υπάρχουν ἀναρίθμητοι κακεντρεχεῖς ἐπιτάφιοι ἀφιερῶσεις ὑλοπαθῶν συζύγων πρὸς τὰς ἀποθανούσας συζύγους των. Μία ἀπὸ τὰς πλέον κακεντρεχεῖς ὁ

παρχει εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Περ—Λασαίξ, τῶν Παρισίων. Ἐ Τὰ δάκρυά μου δὲν θὰ σὲ ἀναστήσουν. Γι αὐτὸ... κλαίω.

— — —

Ἐ κόμης Ναρμπόν, πού εἶχε σταλῆ κάπου εἰς μυστικὴν ἀποστολήν, ἐμπῆκε μιὰ μέρα στὸ σαλόνι, ὅπου εὕρισκετο ὃ μέγας Ναπολέων, περικυκλωμένος ἀπὸ τὴν αὐλήν του. Ἐ Ἦτο ἡ ὥρα ὅπου ὃ Αὐτοκράτωρ ἐδέχετο κόσμον.

—Ἐ Αἰ ἦρθες, Ναρμπόν, χαίρω πού σὲ βλέπω, εἶπεν ὃ Ναπολέων χαμογελῶν εὐχαριστημένος. Αἰ, λοιπόν, τί λένε γιὰ μένα ἐκεῖ κάτω;

—Μεγαλειότητε, ἀπήντησεν ὃ αὐλικὸς ὑποκλιόμενος, εἶνε μερικοὶ πού λένε πῶς ἡ μεγαλειότης σας εἶνε Θεός.

—Θεός!... Τὸ παρακάνουν! ἐφώνησε ὃ Αὐτοκράτωρ, γελῶν μὲ τὴν καρδιά του. Ἐ Ἄλλὰ ἔχουν ὅλοι αὐτὴ τὴ γνώμη; ἐπανέλαβεν ἀνακινῶν τὴν σοβαρότητά του.

—Δὲν θὰ ἀποκρύψω ἀπὸ τὴν Μεγαλειότητά σας, ἀπήντησεν ὃ Ναρμπόν μὲ νέαν βαθεῖαν ὑπόκλισιν, ὅτι ἄλλοι λένε πῶς ὃ Αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων εἶνε ἕνας διάβολος.

Ἐ ἘΝαπολέων συνέσπασε τότε τὰς ὀλμπτίους ὄφρυς του.

—Ἐ Ἄλλὰ κανένας δὲν τολμᾷ νὰ πῇ ὅτι ἡ Μεγαλειότης σας εἶνε ἄνθρωπος, ἐξηκολούθησεν ὃ αὐλικὸς φοβούμενος μήπως δυσηρέστησε τὸν Καίσαρα.

Ἐ ἘΝαπολέων ἐχαμογέλασε.

—Εἶσαι ἕνας κόλαξ, Ναρμπόν, τοῦ εἶπε, τροβῶντας του τὸ αὐτί—χερονομία πού τὴν ἐσυνήθιζε μόνο, μέδους εἶχε οἰκειότητα—εὐτυχῶς ὅμως πού τὸ θυμιάμά σου εἶνε πολὺ λεπτὸν καὶ δὲν ζαλίζει.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ἐ ἐν ἐκπαιδευτικῇ ἀδείᾳ διατελῶν ἐν Παρίσιος ὑπάλληλος τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τοῦ Δημοσίου Λογιστικοῦ κ. **Μαυραγιώτης Β. Δερτιλῆς** μετὰ λαμπρὰς σπουδὰς ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Νομικῆς τῶν Παρισίων ἔλαβε τὸ δίπλωμα τῶν οικονομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ μετὰ τοῦτο ἐπέδωθη μετὰ ἀξιεπαίνου ἐπιμελείας εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς ἀρτι ἐκδοθείσης ἐν Παρίσιος γαλλιστὶ μελέτης τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐλευθέρη Ζώνη τῆς Θεσσαλονίκης καὶ Ἐλληνο Γιουγκοσλαυκαὶ συμφωνίαι».

Περὶ τοῦ θέματος τούτου ὃ κ. Δερτιλῆς ἐπραγματεύθη τὸ πρῶτον ἐν διαλέξει γενομένη κατὰ τὴν 22 Φεβρουαρίου 1928 ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐν Παρίσιος Συλλόγου τῶν Ἐλλήνων Σπουδαστῶν ἐν Παρίσιος. Εὐρυτέρα καὶ πληρεστέρα ἐκδοσις τῆς διαλέξεως ταύτης εἶναι ἡ προκειμένη μελέτη τοῦ κ. Δερτιλῆ. Ἐ συγγραφεὺς πραγματεύεται περὶ τῆς διὰ Θεσσαλονικῆς σερβικῆς διαμετακομίσεως, καθὼς καὶ περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐλληνικῆς Ἐλευθέρης Ζώνης τῆς Θεσσαλονικῆς καὶ ἀποδεικνύει, διὲ πᾶσαι αἱ ἀνάγκαι τῆς Σερβικῆς διαμετακομίσεως ἐχουσιν ἰκανοποιηθῆ ὑπὸ τῆς Ἐλλάδος, ὥστε νὰ μὴ παρίστανται ἀνάγκη ἄλλων παραχωρήσεων, διὰ τῆς συμβάσεως τοῦ 1923, ἧτις μάλιστα ἐγένετο ὑπὸ τὸ κράτος ἰλιαν δυσμενῶν διὰ τὴν Ἐλλάδα ἐξωτερικῶν περιστάσεων, κατὰ τρόπον παρέχοντα εἰς τὴν Σερβίαν πλεονεκτήματα πέραν τῶν πραγματικῶν τῆς ἀναγκῶν καὶ πέραν τῶν εὐκολιῶν, τῶν συνήθως παρεχομένων διὰ τῶν κοινῶν περὶ διαμετακομίσεως διεθνῶν συμβάσεων.

Ἐ κ. Δερτιλῆς εἶναι ἀξίος θερμῶν συγχαρητηρίων διὰ τὴν ἀξιόλογον μελέτην του.

Κ.